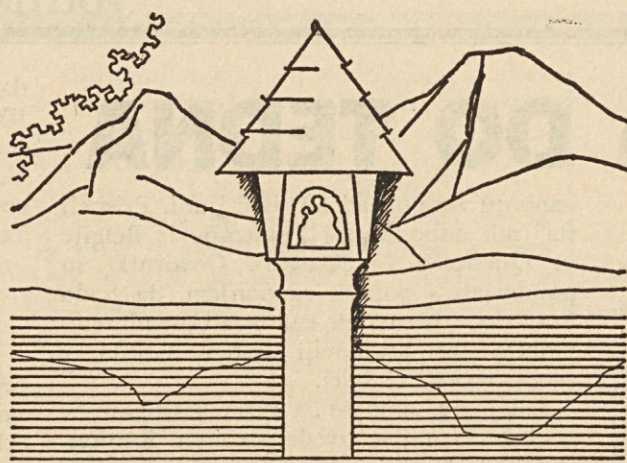

NAS TEDNIK

KULTURNO
POLITIČNO
GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETNIK XXII / ŠTEVILKA 41

CELOVEC, DNE 8. OKTOBRA 1970

CENA 2.50 ŠILINGA

1920 - 1937 - 1958 - 1970

Vselej se sprašuje, kakšni so občutki koroških Slovencev ob deželni praznovanju 10. oktobra. Nikoli pa se ne vpraša, zakaj 10. oktober ni praznik tudi za, ampak po mišljenju mnogih samo proti koroškimi Slovincem. Po neki zakonitosti se ob tem času ponavljajo vsako leto dogodki, ki po mnenju nekaterih, morda celo večine v deželi, utrjujejo mir in narodno enotnost na Koroškem, po mnenju drugih pa pehajo ob zid narod, čigar obstoj je postal tarča takih praznovanj.

Ob takih priložnostih je treba primerjati obljube in resnico, pošastne fraze in dejansko stanje, ugotoviti je treba, kje so vzroki temu razvoju in kam bo to privedlo, oziroma kje so izhodi iz te zadrege. Koroška je, kljub veličastnim publikacijam in slavnostnim sprevodom ter zmagoslavim in bučnim govorom, v grozotni zagati. Odgovorni in vodilni ljudje morajo namreč ugotoviti, da se prvič ni uresničila napoved deželnega upravitelja Arthurja Lemischa z dne 25. novembra 1920: »Nur ein Menschenalter haben wir Zeit, diese Verführten zum Kärntnertum zurückzuführen; in der Lebensdauer einer Generation muß das Erziehungswerk vollendet sein. Das werden nicht die Behörden und Regierungen machen können, das Kärntnervolk selbst muß es besorgen; Haus, Schule und Kirche müssen sich am Heilungswerke beteiligen! Mit deutscher Kultur und Kärntnergemütlichkeit wollen wir, wenn Schule und Kirche das ihre tun, in einem Menschenalter die uns vorgesetzte Arbeit geleistet haben...«

Na drugi strani pa še strašijo po Koroškem vselej besede, tudi dejanja, katerih posledice in učinkovitost (ob krutem državnem in privatnem nasilju) so morali občutiti naši predniki in z njimi mi v letih 1920, letu plebiscita in pozneje, 1937, ko je Avstrija postiljala posteljo svojemu Führerju, in v dobi nacističnega nasilja, 1958, ko se je dvignila koroška nemška ihta proti »prisilnemu pouku« slovenščine, 1970, ko bi morali vendar končno premisliti, kam bo to privedlo.

Kot se je že zapletel v protislovje dne 12. septembra 1920 poleg drugih nemških koroških politikov poslanec za državni zbor Paulitsch, se dogaja enako njegovim ali pa naslednikom njegovih političnih »nasprotnikov«. Paulitsch je obljubil tedaj na Gosposvetskem polju v imenu deželni politikov Slovincem neoviran razvoj: »Anlässlich der heutigen Massenversammlung und der Bedeutung der gegenwärtigen Stunde sei mir gestattet auf Artikel 2, Abschnitt 5, des Friedensvertrages hinzuweisen, welcher nationalen Minderheiten den Schutz für Nationalität, Sprache, Religion, den ganzen Schutz von Leben und Freiheit zusichert. Wie wir bisher alle Bestimmungen des Friedensvertrages in vorbildlich getreuer Weise erfüllten, so wird es auch mit dieser Bestimmung des Friedensvertrages der Fall sein. Es wäre nicht notwendig gewesen für uns, dies schriftlich niederzulegen, da es uns vollständig ferne liegt, den anderssprachigen Volksteil des Kärntner Landes national zu unterdrücken, dessen nationale und kulturelle Fortentwicklung zu hemmen oder ungünstig zu beeinflussen... Es ginge gegen unsere eigenen Interessen, und es ginge gegen das Interesse des Kärntnerlandes, es wäre unwürdig des deutschen Volkes, wollten wir hier eine Politik einschlagen, welche die ruhige, planmäßige Fortentwicklung des anderssprachigen Volkes behindert«. Malo navrh pa se zaplete v zgodovinskem pregledu Ev-

rope, ki so jo seveda vselej reševali Nemci, v velenemški mesianizmu, ki je poklican, da odreši svet: »Wir haben hier als Grenzgebiet eine hohe kulturelle Aufgabe zu erfüllen, wie dies das deutsche Volk in der Geschichte bisher immer getan hat. Die Germanen waren berufen, das kulturelle Erbe Roms anzutreten, und zwar vorerst

zuerst selber die römische Kultur anzunehmen, später zu veredeln und schließlich, an die römische anknüpfend, eine von christlich-deutschem Geiste getragene germanische Kultur zu schaffen...«

Tudi današnja koroška stvarnost se sonči v tej dvoiličnosti. Če beremo danes tiskane izdelke koroških »domovini zvestih«

Koroški Slovenci in 10. oktober

Od 10. oktobra 1920 poteka 50 let.

Prebivalstvo plebiscitnega ozemlja se je tedaj v večini odločilo za Avstrijo. Ta odločitev je predmet sedanjega praznovanja.

Ta odločitev nam narekuje lojalnost do naše države.

Na drugi strani pa se je okoli 15.000 koroških Slovencev odločilo za Jugoslavijo. Večino teh ljudi že pokriva zemlja.

Vendar nam ta odločitev narekuje, da se čutimo slej ko prej kot sestavni del celotne slovenske narodne skupnosti. Ta kulturna povezanost nikakor ne izključuje zavestnega vključevanja v državno stvarnost ter demokratično življenje.

Kljub temu ali prav zaradi tega pa moramo danes — 50 let po plebiscitu — opozoriti na sledeče:

1. Svečana obljuba koroškega deželnega zbora, podana v težkih dneh leta 1920, ni izpolnjena. Bistvena vsebina te izjave je zagotovilo, da bo oblast skrbela sedaj in v vseh bodočih dneh za docela nemoten kulturni in gospodarski procvit in napredek koroških Slovencev.

2. Člen 7 Avstrijske državne pogodbe iz leta 1955 ni docela izpolnjen, čeprav je bilo medtem nekaj bistvenih določil realiziranih.

3. Koroška meja je meja miru. Nikakor ni ogrožena ne s strani koroških Slovencev, ki se lojalno priznavajo k Avstriji, ne s strani Jugoslavije, ki je sopodpisnica državne pogodbe.

4. Koroški Slovenci danes in v bodoče želimo nemoten in neoviran razvoj v duhu razumevanja in mirnega sožitja. Zavestno se želimo vključiti v vse oblike javnega življenja, vendar pričakujemo, da nam bo tudi pristojna oblast zagotovila naš obstoj v deželi, kjer smo doma že celih 1400 let.

Iskreno želimo, da bi vse proslave deželnega praznika potekale v duhu spoštovanja, razumevanja in mirnega sožitja.

Narodni svet koroških Slovencev

Die Kärntner Slowenen und der 10. Oktober

Seit dem 10. Oktober 1920 sind 50 Jahre vergangen.

Die Bevölkerung der Abstimmungszone A entschied sich damals mehrheitlich für Österreich. Diese Entscheidung ist heute Gegenstand der Feierlichkeiten.

Diese Entscheidung verlangt von uns Loyalität gegenüber unserem Staat Österreich.

Andererseits aber haben sich etwa 15.000 Kärntner Slowenen für Jugoslawien entschieden. Der Großteil dieser Menschen ist nicht mehr unter den Lebenden.

Diese Entscheidung legt uns die Verpflichtung auf, daß wir uns nach wie vor als ein wesentlicher Bestandteil der slowenischen Volksganzen fühlen. Diese kulturelle Verbundenheit schließt ein bewußtes Einfügen in die Staatswirklichkeit und in das demokratische Leben keineswegs aus.

Trotzdem oder gerade deshalb aber müssen wir heute — 50 Jahre nach der Volksabstimmung — auf folgendes hinweisen:

1. Die feierlichen Versprechungen des Kärntner Landtages, abgegeben in den schweren Tagen des Jahres 1920, sind nicht erfüllt worden. Ein wesentlicher Bestandteil dieser Versprechungen ist die Zusicherung, daß die Behörden jetzt und in aller Zukunft für eine völlig ungestörte kulturelle und wirtschaftliche Entwicklung der Kärntner Slowenen Sorge tragen werden.

2. Der Artikel 7 des Österr. Staatsvertrages aus dem Jahre 1955 ist nicht zur Gänze erfüllt, obwohl inzwischen einige wesentliche Bestimmungen realisiert wurden.

3. Die Kärntner Grenze ist eine Grenze des Friedens. Sie ist keineswegs bedroht, weder von der Seite der Kärntner Slowenen, die sich loyal zu Österreich bekennen, noch von der Seite Jugoslawiens, das Mitunterzeichner des Staatsvertrages ist.

4. Wir Kärntner Slowenen wünschen heute und künftig eine ungestörte und ungehinderte Entwicklung im Geiste des Verstehens und des friedlichen Zusammenlebens. Bewußt wollen wir uns in alle Formen des öffentlichen Lebens einfügen, doch erwarten wir, daß uns die zuständigen Stellen unseren Bestand in einem Lande sichern, wo wir schon ganze 1400 Jahre zu Hause sind.

Wir wünschen aufrichtig, alle Feiern rund um den Landesfeiertag mögen im Geiste der Achtung, des Verstehens und des friedlichen Zusammenlebens abgewickelt werden.

Rat der Kärntner Slowenen

(pojem, ki se barva kot jesensko listje) ustanov, se nam zgrozi pred očmi: Slovenski nacionalizem in jugoslovanski imperalizem hlastata že spet (?) po sveti koroški zemlji, komaj čakata, da jo bosta zavojevala tretjič, tokrat pa dokončno. Koroška »peta kolona« je že pripravljena. Koroška je po pisanju klicarjev domovine kot enota dežela nemškega jezikovnega območja, nemškega kulturnega kroga in zgodovine nemškega naroda.

»Jeder soll die Sprache seiner eigenen Wahl sprechen, seine Kinder darin erziehen und seinem liebgewordenen Volkstum treu bleiben. Sie wollen aber auch, daß das ganze Kärntnerland für immer den Charakter eines deutschen Landes trage — die Minderheit der Slowenen soll ihre völkische Eigenart wahren, aber das ganze Land selbst soll eine Einheit bleiben in seinem Erscheinungsbild vor aller Welt.« (Ruf der Heimat, 14. oktober 1970).

Koroška naj torej le ostane dvojezična dežela, Koroška kot celota naj si pa ohrani za vse večne čase značaj nemške dežele...

Nič manj očitnih pa ni naslednjih dvoje protislovij.

Leta 1920 uradna koroška deželna politika ni poznala nobenih vindišarjev. Govori se vsepovsod samo o Slovincih in Nemcih. Neki Goess iz Žrelca je izjavil dne 12. septembra 1920 na Gosposvetskem polju: »Wenn die Kärntner seit altersher ohne Unterschied der Nationalität Schulter an Schulter für die Heimat kämpften, so wollen wir auch am Abstimmungstage, Deutsche und Slowenen, Schulter an Schulter für die Einheit der Heimat eintreten.« — In danes? Tu Nemci in domovini zvesti »vindišarji« in seveda čisto ob robu Slovinci, povzročitelji vseh nemirov v deželi. Slovincem se šteje danes v zlo, ker so oni ali njihovi predniki glasovali leta 1920 moralno popolnoma opravičeno za Jugoslavijo. Ljudje, ki menda izpolnjujejo oporoko 10. oktobra 1920, se te oporoke nikakor ne držijo. Razen če vzamemo za oporoko naslednjo Steinacherjevo ugotovitev: »Weil wir aber... nicht in der Lage waren, »Deutschland« zu rufen, wir »Österreich« nicht sagen wollten, so wurde unser Kampf ruf eben »Kärnten.« Po Steinacherjevem lastnem priznanju je bil boj za Koroško torej boj za priključitev k rajhu, za velenemško prihodnost. Ali pa, če vzamemo kot oporoko Lemishev govor v deželni zboru dne 25. novembra 1920.

Mimemu in enakopravnemu razvoju v deželi škodujejo zločinski izpadi nemškega šovinizma proti slovenskim ustanovam, proti pouku slovenščine v šolah, okrutno in očitno zapostavljanje slovenskega človeka, podlo hujškanje proti slovenskim industrijskim podjetjem, ki hočejo pomagati vsestranskemu napredku na zaostalem južnem Koroškem. Kje je enakopravnost, če po eni strani vabimo v deželo zahodnonemški kapital — ta je seveda vsak čas dobrodošel —, če vabimo rajhovce, naj se naseljujejo po slovenskem Koroškem v tako imenovanih »Feriendörfer«, pri solidnem in vsestransko priznanem slovenskem podjetju pa zagledamo takoj glasnika in nosilca slovenskega šovinizma, komunističnega rovarjenja, povzročitelja nemirov. Kje infiltracija, kje podselsevanje?

Zadnji klin, na katerega se obešajo očitni sovražniki koroških Slovencev in miru v deželi, je tisto hinavsko priznanje: Saj nimamo ničesar proti Slovincem, naj so, kar so, samo mi se ne damo od njih vladati, tlačiti. Treba je torej zavarovati ogroženo nemško večino pred oblastnimi zahtevami »manjšine«. Vse skupaj pa še pomešajo z jeremiado o ogroženosti svobodi, (Dalje na 4. strani)

OD TEDNA DO TEDNA

PRVIČ KAK AMERISKI PREDSEDNIK V JUGOSLAVIJI

Približno 42 ur je bil ameriški predsednik Nixon na uradnem obisku (od srede, 30. 9., do petka, 2. 10. dopoldne) v Jugoslaviji. To je prvič v zgodovini, da je kak ameriški poglavar obiskal to deželo. Na beograjskem letališču so Nixona, njegovo ženo in spremstvo sprejeli in pozdravili predsednik Tito z ženo in drugimi jugoslovanskimi političnimi osebnostmi. Nixon je obiskal tudi Zagreb in Titov rojstni kraj Kumrovec.

V svoji zdravici na svečani večerji je Tito naglasil, kako so narodi med seboj čedalje bolj odvisni, ker se svet zaradi napredka tehnike čedalje bolj manjša. Opozoril je tudi na revščino, ki vlada še po svetu. Zaradi medsebojne povezave sveta se vsak spopad ali kriza odražata daleč po svetu. Če hočemo mir na svetu, je treba reševati osnovne probleme, tako skrbeti oboroževanje, odpraviti politiko nasilja in vmešavanja v notranje zadeve drugih; odpraviti je treba blokovsko delitev sveta. Tito je v zvezi s položajem na Srednjem vzhodu omenil vest o smrti Naserja, uglednega državnika in neutrudnega borca za mir. V sedanjih kritičnih trenutkih na Srednjem vzhodu je to velika zguba. Tito je pripomnil, da je Jugoslavija neposredno zainteresirana za mir na Srednjem vzhodu.

Nixon je v odgovoru omenil, kako si jugoslovanski in ameriški strokovnjaki v manj razvitih predelih sveta prizadevajo, da bi pomagali uresničevati načrte za razvoj. Jugoslavija je skušala prikazati drugim v Evropi temeljno resnico, da mora prava varnost sloneti na čvrsti osnovi medsebojnega spoštovanja, neodvisnosti in nedotakljivosti vseh evropskih držav, kakor tudi na nevmešavanje v njihove notranje zadeve.

Nixon je tudi naglasil, da je cilj ameriške politike na Srednjem vzhodu in drugod po svetu, pomagati toliko, da bi zagotovil narodom in državam mir, tako da bi lahko gradile svoje življenje v skladu s svojimi prizadevanji ob dolžnem spoštovanju in upoštevanju drugih. Nasprotujemo politiki sile zunaj tega območja, katere cilj je doseči enostransko premoč ali odločilni vpliv. Nixon je še naglasil, da se da ohraniti mir na svetu samo z medsebojnim spoštovanjem med državami, spoštovanjem njihovih pravic do neodvisnosti, pravic, da živimo brez vmešavanja svojih sosedov, ne glede na to, ali so veliki ali majhni.

UREDNIK »SPIEGLA« RULLMANN PRED SODIŠČEM

Pred senatom vojaškega sodišča v Beogradu se je začel proces proti dopisniku hamburškega časopisa »Der Spiegel« Hansu Petru Rullmannu, dopisniku neke revije v Beogradu Hilmi Taciju in Jovanu Trkulju, nameščencu podjetja Centropjekt, ki so bili 10. marca aretirani v Beogradu pod obtožbo, da so zbirali tajne vojaške, gospodarske in politične informacije. Obtožene branijo višji častniki pravne službe jugoslovanske ljudske armade. Na javni seji so po ugotovitvi osebnih podatkov obtoženi in njihovi branilci zahtevali, naj sodišče določi nove izvedence namesto tistih, ki so v preiskavi ocenjevali dokazno gradivo, nadalje naj se razprava odloži, da bi imeli dovolj časa za pripravo obrambe in zbiranje gradiva s katerim bi pobijali navedbe obtožnice. Obtoženi in njihovi branilci so prav tako nasprotovali predlogu javnega tožilca, naj bo glavna razprava tajna, trdeč da gre za gradivo, ki bi bilo na ta ali oni način dostopno javnosti in objavljeno.

Sodišče je odbilo vse zahteve obtožencev in branilcev, češ da bi se npr. na javni razpravi lahko odkrile stvari, ki bi ogrozile varnost države. Sodišče je prav tako odbilo zahtevo veleposlaništva Zahodne Nemčije, da se v primeru, če bi razprava bila tajna, dovoli da bo navzoč kot opazovalec zastopnik veleposlaništva s obrazložitvijo, da so po jugoslovanskem kazenskem zakonu na tajni razpravi lahko navzoči samo najbližji sorodniki obtoženih.

JURA ZAHTEVA AVTONOMIJO

Vsako leto obhajajo Jurovci, prebivalci francoskega dela bernskega kantona, svoj narodni praznik. Pred kratkim se je v De-

lemontu zbralo nad 30 tisoč ljudi. Prispeli sta tudi odposlanstvi Francozov iz Belgije in Quebeca (v Kanadi). Govorniki so poudarjali s polnim zaupanjem, da bodo Francozi v bernskem kantonu dosegli avtonomijo ter ustanovili lasten kanton v zvezi z republiko Švici.

Sedaj gre samo še za razne formalnosti, po katerih naj se izvede plebiscit. Kantonska vlada bi rada vključila tudi vse prebivalce nekdanje bazelske škofije, vendar se Jurovci temu odločno upirajo.

USTAVNI ZAKON IN »PAKET« ZA JUŽNE TIROLCE

V poslanski zbornici v Rimu se je začel zakonodajni postopek, s katerim se spreminja ustavni zakon in se spreminja posebni statut dežele Trentino-Južna Tirolska. Gre za nov korak k izvajanju tako imenovanega »paketa«, ki predvideva ustavni zakon, ki bo uredil nove pristojnosti med deželo in bozensko pokrajino.

PAPEŽ V VATIKANU

Papež Pavel VI. se je pred kratkim vrnil v Vatikan s svojih počitnic v Castel Gandolfu, kamor je bil odšel 16. julija. Pravzaprav je šlo za delovne počitnice, ker je papež v tem razdobju imel kakih 50 govorov, se je srečal z več sto ljudmi ter opravil posebno od 4. avgusta naprej, ko se mu je pridružil državni tajnik kardinal Villot, vse državne in cerkvene posle.

VSI TALCI SVOBODNI

Palestinska osvobodilna fronta je izpustila še zadnjih 6 talcev od 400 potnikov, kolikor jih je bilo v treh ugrabljenih letalih.

V Jordaniji imajo sedaj civilno vlado. Vodi jo Ahmed Tukan, Palestinec, ki pa Palestincem baje ni naklonjen. V novi 16-članski vladi je šest vojaških osebnosti in pet Palestincev.

SOVJETSKA ZVEZA IMA MNOGO PODMORNIC

Ameriški časopis »Newsweek« navaja naslednje podatke o obsegu sovjetske vojne mornarice. Ta razpolaga s 55 jedrskimi podmornicami, ki so oborožene z raketami. Vsaka podmornica lahko nosi 16 jedrskih raket z dometom 1500 milj. Dvajset sovjetskih podmornic ima nalogo, da se bori proti ameriškim podmornicam tipa Polaris. To so nekakšni podmorski lovci — »kilerji«. 57 navadnih podmornic je tudi oboroženih z raketami. Poleg tega ima sovjetska mornarica 262 navadnih podmornic. Dve sovjetski križarki sta tako grajeni,

da lahko sprejmeta na krov 25 do 30 helikopterjev. Letos se je takšna sovjetska letalonosilka prvič pojavila na Atlantiku. V službi sovjetske mornarice je še 100 rušilcev; med temi so nekateri oboroženi z raketami.

RAZGOVOR MED SCHILLERJEM IN KOSIGINOM

Razgovor med sovjetskim ministrskim predsednikom Kosiginom in ministrom za gospodarstvo Zvezne republike Nemčije Schillerjem je bil minuli teden v Moskvi in se je odvijal v prijetnem tonu. V uradnem poročilu ni govora o spornih vprašanjih, niti ne o podrobnostih.

Zahodni Nemci so predlagali podpis trgovinske pogodbe za pet let in to za razdobje prihodnjega sovjetskega petletnega načrta od 1971—82.

AMERIKA BO OBOROŽILA GRČIJO

Vlada ZDA bo v prihodnjih dveh letih dobavila vladi grških polkovnikov številna letala, tanke, helikopterje, oklopna vozila in topove v vrednosti 56 milijonov dolarjev.

ZDA so prekinile dobavo težkega orožja Grčiji po dogodkih 1. 1967, ko so se v tej državi polastili oblasti vojaški krogi ter odpravili demokratični parlamentarni sistem. Zadevni sklep je tedaj sprejela vlada bivšega predsednika Johnsona.

Sedanjí predsednik ZDA Nixon je pred kratkim ponovno preučil to vprašanje ter sklenil, da se ukine prepoved za dobavo orožja Grčiji.

SEDMI AMERISKI VOJAK PRI POKOLU V MY LAIU

V kratkem se bo moral zagovarjati pred vojaškim sodiščem zaradi pokola v My Laiu sedmi ameriški vojak. Ameriška vojska je namreč izdala poročilo, s katerim javlja, da je marca leta 1968 vojak Max Huston umoril v My Laiu najmanj petnajst prebivalcev in ga bo zaradi tega sodilo vojaško sodišče.

KOLIKO SO VLOŽILI RUSI V EGIPT?

Ameriški listi trdijo, da je Sovjetska zveza vložila za obrambo Egipta manj denarja, kakor splošno domnevajo. Izraelci cenijo, da so sovjetska vlaganja v Egiptu dosegla okrog 3 milijarde dolarjev (okoli 75 milijard šilingov). V Egiptu je okrog 12.000 sovjetskih vojakov in izvedencev. Ti nadzirajo, kako Egipčani uporabljajo sovjetsko orožje.

NASER JE PREVEČ DELAL

Dr. Jacob Poulsen, načelnik kirurškega oddelka v glavni bolnici v Kopenhagnu,

ki je več let zdravil skupno z drugimi znanimi zdravniki predsednika Naserja, je izjavil, da je Naser umrl za srčno kapjo, to je boleznijo, ki v zadnjem času pobere marsikatero politika. Sladkorna bolezen ni bila tako huda, da bi lahko imela smrtno posledico. Sodeč že po zunanosti, se je dalo sklepati, da ta ni usodno načela njegovega zdravja.

SVEČANA PROSLAVA 21. OBLETNICE RDEČE KITAJSKJE

Vsi najvažnejši kitajski listi so objavili isti uvodnik o 21. obletnici ustanovitve rdeče Kitajske. V uvodniku je rečeno, da je mednarodni položaj odličen in da revolucionarni spopadi pretresajo svet. Obstaja še vedno nevarnost za svetovno vojno in ljudje morajo biti povsod pripravljene, toda splošna tendenca je povsod revolucionarna. Res je sicer, da sta ameriški imperializem in socialimperializem v nasprotju in istočasno v razgovoru, da bi si razdelila svet, vendar se ti naporu vedno bolj razkrinkujejo in obe supersili sta vedno bolj izolirani.

Proslave na trgu revolucije v Pekingju se je udeležilo na stotisoče ljudi; prisoten pa je bil sam Mao Ce-tung, zraven njega je bil podpredsednik Lin Piao.

Sovjetski tisk je prvič po treh letih poudaril obletnico kitajske revolucije, zlasti topel je bil telegram sovjetske vlade. V njem je bilo rečeno, da Sovjetska zveza na osnovi načel marksizma-leninizma stremi za normalizacijo odnosov s Kitajsko, za obnovitev dobrih sosedskih odnosov in prijateljstva med sovjetskim in kitajskim ljudstvom ter za skupen boj proti imperilizmu, proti reakciji in protijojni.

V MODERNI VOJNI VEČJA NEVARNOST ZA PREBIVALSTVO KAKOR VOJAKE

V zadnjem času, posebno Švicarji mnogo razpravljajo o atomskem varstvu prebivalstva in graditvi atomskovarnih zaklonih. V sami ženevi je že toliko atomskih zaklonov, da se vanje zateče lahko že 175.000 meščanov, to je polovica. Branilci graditve čim večjega števila atomskih zaklonov za civilno prebivalstvo navajajo naslednje: v prvi svetovni vojni je bilo ubitih 10 milijonov ljudi in samo 500.000 civilistov (20 vojakov na enega civilista); v drugi svetovni vojni pa 27 milijonov vojakov in 25 milijonov civilistov, torej približno toliko vojakov kakor civilistov. V korejski vojni je padlo 1.500.000 vojakov, medtem ko je umrlo 7.500.000 civilistov, torej 5 civilistov na 1 vojaka. Računajo, da je v vietnamski vojni bil ubit en vojak na 20 umrlih civilistov.

Koroška demarkacijska črta in plebiscit

(12. nadaljevanje)

IV. ZAKLJUČEK

Vprašanje jasne in nesporne razmejitvene črte med Nemško — Avstrijo in Jugoslavijo ni samo zemljepisno vprašanje, niti vprašanje svobodno, organizirano ali neorganizirano izraženih želja prebivalstva. Razmejitvena črta je tudi dejanje politične modrosti. Vplivala bo na zaupanje, ki ga Avstriji in Jugoslovani sedaj imajo v ameriško vlado. Odločitev, ki bi bila nemodra, lahko onemogoči Ameriki, da bi kdaj igrala vlogo pravičnega posrednika, a čeprav gre v tem primeru samo za začasno razmejitve. Lahko se zgodi, da bo vplivala tudi na razvoj borb na štajerskem. Lahko povzroči podaljšanje in zaostrenje borb, ali pa tudi, da bo vsa ta zadeva postala predmet raziskovanja kakšne nove podobne komisije. Za pisca ni nobenega dvoma, da bodo, ako se karavanska črta sprejme, borbe na štajerskem postale čedalje hujše in da bodo celo zavzele takšen obseg, da bodo sploh preprečile pristanek na našo odločitev glede razmejitvene črte na Koroškem.

Pisec smatra, da sta tako »Slovenska črta« kakor tudi »Karavanska črta« (ki jo prav lahko imenujemo tudi »Nemško črta«) nesprejemljivi s stališča politične modrosti sedaj in v bodočnosti. Ako na Mirovni konferenci sprejmejo Karavansko črto, more to odpreti vrata jugoslovanskemu iredentizmu, ki bi onemogočil vsako mirno sožitje med Nemci in Jugoslovani. Dravska črta pa nasprotno zajema sorazmerno malenkostno število Nemcev, ako pomislimo na večino jugoslovansko-usmerjenega prebivalstva južno od Drave.

Z gospodarskega stališča je ta dolina res enota. Pokrajina južno od Drave ima resnično gospodar-

sko zvezo z večjimi nemškimi mesti severno od Drave. To je tudi prirodno za pokrajino, ki je tako dolgo živela kot upravna enota. Toda gospodarsko življenje in njega razvoj južno od Drave ni v isti meri odvisen od nemških mest, kot je ozemlje severno od Drave. Na drugi strani pa so možnosti, da se večja naselja južno od Drave, ki smo jih našli, v bodoče razvijejo v močna tržna središča, ki bodo zavzela mesto onih severno od Drave. Jugoslovani pričakujejo, da bosta Pliberk v Podjuni in Borovlje v Rožu postali dve gospodarski središči. Železniška proga Beljak — Celovec — Maribor pa bo tako ali tako, kakorkoli gledamo na položaj, presekana po Jugoslovanih, vsaj dokler trajajo sedanje razmere na štajerskem. Pisec je mišljenja, da ni treba dajati Podjune Nemcem zato, ker ta proga drži skozi njo. Poleg tega pa imamo še tudi izjave obeh nasprotujočih si strank, češ da bo gospodarski promet takoj odprt, kakor hitro bo potegnjena razmejitvena črta. Če se bo tudi v resnici zgodilo, je danes težko reči, toda eno je gotovo, namreč, da je Podjuna neprimerno bolj gospodarsko neodvisna, kot je na primer Celovec. Zaradi tega je treba računati, da so na obeh straneh ugodni pogoji za to, da se nasprotnika sporazumeta glede bodočih gospodarskih odnošajev vzdolž razmejitvene črte, in bi ta sporazum zajel tako Rožno dolino in Podjuno kakor tudi gospodarska področja Beljaka, Celovca in Velikoveca severno od Drave.

Na podlagi tega torej pisec sklepa, da je Dravska razmejitvena črta s stališča zgoraj navedenih razlogov najboljša. Zemljepisno je jasna in nesporna; izražene ljudske volje ne omalovažuje; po-

tegnjena je tako, da pospešuje gospodarski sporazum med Nemci in Jugoslovani; in končno ima vse pogoje modre in pravične razdelitve ozemlja, ki je predmet našega raziskovanja.

POJASNILA

Jugoslovanski voditelji trdijo, da se Slovenci ne upajo svobodno izraziti svojega jugoslovanskega mišljenja v predelih zaselenih po Nemcih, ker se pač bojijo nemške vojaške oblasti in političnih ter gospodarskih represalij. Nadalje trdijo, da je mnogo duhovnikov in županov iz teh krajev pobegnilo, ali pa so morali oditi. Zaradi tega je to ljudstvo sedaj brez voditeljev, in ker je pač že iz svoje preteklosti navajeno na gotove oblike političnega zatiranja, prirodno plašljivo ter noče izpovedati, kaj misli, ker se boji posledic.

Piščevo mnenje je, da proučevanje tega ozemlja tem trditvam ne daje v vsem prav. Naleteli smo na primere, kjer so možje in žene odbili, da sploh odgovarjajo na vprašanja, in so takšni primeri bili bolj številni v od Nemcev kakor pa od Jugoslovancev zaselenem ozemlju. V od Jugoslovancev zaselenih predelih so Nemci odgovarjali brez strahu, a prav tako neustrašeno tudi nemško-usmerjeni Slovenci. Toda pisec je mišljenja, da je vendar treba vsaj do neke mere vzeti v obzir znano plašljivost jugoslovansko-usmerjenih Slovencev — in to tudi v krajih zaselenih od Jugoslovancev — ker je prihod ameriške komisije čisto jasno povedal, da je treba pričakovati novih odločitev glede okupacije. Pisec je mnenja, da je treba, če že jemljemo to v obzir na eni kakor na drugi strani, težo negotovosti vzeti v poštev pri Jugoslovanih živcih na ozemlju, zaselenem po Nemcih.

Podpisal:

Robert J. Kerner

(Dalje prihodnjic)

Bogastvo slovenskih podvigov po svetu

(Nadaljevanje in konec)

Siromашem je prišel v Avstralijo in se zabil v snovanje in delo. Danes stojijo njegove tovarne v Avstraliji, na Filipinskem otočju, v Venezueli in drugje. Podjetni tovarnar Dušan tudi večkrat zastopa Avstralijo kot član njenih trgovskih delegacij.

Ker ni imel denarja za vozni listek, se je na črno vozil s tovornim vlakom. Danes je ravnatelj ene največjih tovarnih ledenke v Argentini, vozi pa se legalno z letali po vsem svetu in dostikrat predava o novih metodah v svoji industrijski stroki. Ostal je preprost in zaveden Slovenec.

S pridnostjo se je prebijal skozi šole doma in na tujem, postal je profesor in ravnatelj raziskovalnih inštitutov v Ljubljani, Münchnu in v Ameriki, pa tudi svetovno znani strokovnjak na področju makromolekularne kemije, pisec nad 200 znanstvenih razprav in eden najbolj iskanih predavateljev po vsem svetu. Vkljub stiski za čas dr. Peterlin vsakemu angleškemu pismu, ki ga pripravi tajnica, tudi sam doda še kako prijazno vrstico v slovenščini.

Svoje pismo je začel pisati v Buenos Airesu, nadaljeval ga je v Limi, kjer je dirigiral, končal in odposlal pa iz Lincoln Centra v New Yorku. Med drugim piše: »Vaše publikacije bodo zelo dvignile slovenski ugled po svetu in narodno zavest v naši mladini. Morda je to nevhvaležno delo, je pa zato tem bolj potrebno.« Skoraj isto kot ta mednarodno priznani slovenski dirigent nam je pred odhodom rekla prijazna učiteljica gđc. Pavli in isto nam je pisal g. ravnatelj Mohorjeve družbe, ko se je skupaj z mnogimi drugimi kulturniki zavzel tudi za slovensko izdajo takih publikacij, češ da baš nekaj takega naša mladina nujno rabi.

Začel je operirati v stari zapuščeni hiši, danes pa ima za sabo že nad 33.000 operacij in delo se razvija v novi moderni bolnici z nad 300 posteljami, blizu katere stoji še velika moderna šola za bolničarke. Misijonski zdravnik na Formozi, dr. Janez Janež, noče za vse svoje delo sprejeti niti dolarja plačila. Skromni zdravnik, čigar delo najbrž presega uspehe svetovno znane zdravnika Schweitzerja, je dobil formosko nagrado »dobrega človeka«, s katero so pozneje počastili tudi misijonarja Rebola iz Clevelanda. V pismu naroča pozdrave za starosto Janeza Varška v Clevelandu.

»Čitala sem, da zbirate gradivo o Slovencih, ki so po svetu kaj pomembnega dosegli,« mi je pisala slovenska ženica iz Pennsylvanije. »Prilagam Vam časopisni izrezek o mojem sinu Štefanu, če bi moglo tudi spadati v Vaše knjige.« Z veseljem smo raziskovali dalje in ugotovili, da je Štefan predsednik ameriške korporacije in skupaj z bratom vodi tvrdko, ki je v prejšnjem letu dobila ameriško nagrado, kot ena izmed tistih sto ameriških tvrdk, ki so v tem času doprinesle največji delež k znanstvenemu in industrijskemu napredku Amerike. Ali bi kdo sploh kdaj vedel, da je Štefan slovenskega rodu, če bi bili čakali le še nekaj let, ko bi njegova dobra mamica več ne mogla čitati slovenskih listov in napisati tistega nadvse dragocenega pismenca?

To so le majhni drobcici iz našega bogatega gradiva o podvigih Slovencev po svetu. Sam sem začel zbirati to gradivo pred osemnajstimi leti, ko sem delal kot zidarški strežnik pri Kovačevih v Clevelandu, ob večerih pa hodil v šolo. Danes ima naše raziskovalno središče po vsem svetu razpredeno omrežje sodelavcev, od visoko kvalificiranih profesorjev in celo enega bivšega rektorja, pa tja do navdušenih študentov, društvenikov in rodoljubov vseh močičih poklicev. Čeprav v člankih zaradi pomanjkanja prostora in časa navadno navajamo le nekatere najbolj izrazite osebnosti, bodo v naših tozadevnih knjigah vsaj na kratko omenjeni tudi vsi drugi znani primeri nadpovprečnega slovenskega uveljavljanja v svetu: v politiki npr. že občinski svetovalci, vsi župani, državni in zvezni zakonodajavci, vsi višji upravni, sodniki, itd. Vključiti želimo tudi vse naše med tujci priznane umetnike, pisatelje, igralce, športnike, prvake iz najrazličnejših področij, tovarnarje in velepodjetnike, prejemnike raznih nagrad, priznanj, častnih diplom, vojaških in drugih visokih odlikovanj, itd. Želeli bi naštetii vse slovenske univerzitetne profesorje kjerkoli po svetu,

vse naše vodilne raziskovalce in znanstvene delavce, vse tiste zdravnike, inžinerje, arhitekto, unijske voditelje, itd., ki s svojim delom ali vplivom izstopajo (vodijo oddelke ali ustanove, publicirajo, gradijo nadpovprečne objekte, raziskujejo, so široko znani zaradi svojega dela ali vpliva, itd.). Tudi Slovence, ki se udeležujejo v tujem turizmu kot ravnatelj večjih potovalnih družb, lastniki večjih hotelov ali motelov, letovišč, itd., bi radi v posebnem poglavju vsaj na kratko opisali. Dodati bi želeli tudi vse slovenske posameznike in skupine, poklicne ali amaterske, ki so s svojimi izvajanjem dosegli pomembnejše uspehe pred tujo publiko, npr. v tujih gledališčih, operah, na televiziji, itd.

V vsakem slučaju rabimo življenjepis osebe ali opis skupine, kako primerno fotografijo in čim več dokumentacij, npr. poročila iz tiska (z navedbo lista in datuma), slike nagrad ali diplom, slike tovarn, izumov ali proizvodov, kopije patentov.

Ogromno takega in podobnega gradiva že imamo, zavedamo pa se, da so povsod tudi še vrzeli. Te vrzeli bomo skušali mašiti še do konca tega leta, potem pa se bomo vrgli na rokopolis prve obsežne angleške izdaje. Torej, do konca decembra je še čas za prvo izdajo. Tiste zamudnike, ki sem jim že pisal po petkrat ali desetkrat, bi bilo morda malo sram, če bi vedeli, kako hitro in prijazno so npr. odgovorili iz Harvarda, iz Kraljevske biblioteke na Švedskem, iz univerze na Dunaju ali v Sydneyu, iz Smithsonian Institution ali iz Etiopijskega dvora. Še je čas, da se odzovejo. Tudi vsem drugim se še vedno toplo priporočamo za naslove, napotke in gradivo. Za vsako pomoč se bomo vsakemu imenoma zahvalili tudi v knjigah, najprijednejše pa uvrstili med »contributors« že na naslovni strani. Toda čas za prvo izdajo se hitro izteka, zato prosimo, da POHITITE. Naslove, napotke in gradivo pošiljajte na naslov:

Dr. Edi Gobec
Department of Sociology
Kent State University
Kent, Ohio 44240 USA.

Hleb kruha in poln vrč ...

Ob 50-letnici plebiscita

V zadnji številki »Našega tednika« smo poročali, da je izšla ob 50. obletnici koroškega plebiscita brošura pod naslovom »Koroški Slovenci v evropskem prostoru«, ki jo je pripravil dr. Valentin Inzko. Oris kulturno-političnega položaja koroških Slovencev med leti 1918—1970 zaključuje avtor s sledečimi besedami: »Sicer drži, da je manjšina tudi za časa Druge avstrijske republike številčno nazadovala, vendar zavzema spričo svoje vloge ter političnega delovanja v deželi in v srednjeevropskem prostoru pomemben položaj, ki ga bo mogla v bodoče še bolj izgraditi in utrditi. O tem smo uverjeni tudi zaradi tega, ker je uspešno koroškim Slovincem v zadnjih petindvajsetih letih precej razviti v lastnih vrstah kulturno-prosvetno življenje ter si ustvariti z Mohorjevo družbo kot najmočnejšo kulturno in gospodarsko ustanovo v deželi ter Zadržno zvezo solidno gospodarsko osnovo, ki je za uspešen narodni razvoj neobhodno potrebna.

Vemo pa, da so še vedno na delu sile, ki stremijo za tem, da bi zavrnilo in onemogočilo tak uspešen razvoj manjšine. To se je zgodilo tudi ob poizkusih izboljšanja socialnega položaja našega človeka z ustanovitvijo slovenskih podjetij na našem ozemlju ter zadevo Vetrinj, ko je bilo Mohorje-

vi družbi onemogočeno, da si pridobi po legalni poti nekdanje samostanske prostore v namene katoliškega dijaškega doma.

Koroški deželni zbor je soglasno izjavil pred glasovanjem na slavnostni seji 28. septembra 1920 sledeče:

»Zavedajoč se odgovornega trenutka, zagotavlja deželni zbor v imenu prebivalstva, ki ga zastopa, da ho slovenskim rojakom sedaj in vselej ščitil njihove jezikovne in nacionalne značilnosti. Deželni zbor bo v enaki meri kot nemškimi prebivalcem omogočil duhovni in gospodarski procvit tudi slovenskim sodeželanom. Do podrobne izdelave teh načel bo prišlo po izvršeni združitvi ob sodelovanju s koroškimi Slovenci.

Naj zaključimo poglavje Slovenci v avstrijski republiki s besedami koroškega pisatelja Josefa Friedricha Perkoniga, ki je glede enakopravnosti koroških Slovencev in našega človeka apeliral na svoje nemško govoreče rojake z besedami: »Macht ihm Platz, liebe Landsleute, wiederholt seinen schönen Brauch: legt einen Brotlaib vor ihn und stellt daneben den vollen Krug!.

»Naredite mu prostor, dragi rojaki, ponovite njegov lepi običaj: položite pred njega hleb kruha in postavite zraven poln vrč!«

OTVORITEV GLEDALIŠKE SEZONE:

Svečan začetek z opero „Don Juan“

Godba na pihala in špalir narodnih noš (dečle in fantje) — že po tradiciji — sta bila tudi tokrat prva znanilca nove gledališke sezone 1970/71 celovškega Mestnega gledališča, ki je kot »Gledališče vseh Korošcev« odprlo na stečaj svoje duri. Nova igralska sezona, nova muzikalna in dramska dela, novi umetniki — tako se je namreč glasilo geslo, ki je vsepovsod sprožilo vobče zanimanje.

Čeprav je opera v podnaslovu imenovana drama giocosa, bi bilo zmotno, če bi si v njej predstavljali »veselo« igro. V »Juanu« je več tragike kot komike.

Glasbeno je v »Don Juanu« precej stvar, ki so vredne pozornosti; najprej uvertura, o katere začetku glasbeniki trdijo, da je elementaren, demonski, nato finale 1. dejanja, kjer Mozart mojstrsko združuje tri različne ansamble: poleg slovesnega menueta (3/4) slišimo še contredanse (2/4) in hiter valček (3/8), torej istočasno tri plesne v treh različnih taktovnih načinih itd.

Krstna predstava opere »Don Juan« je bila v Pragi 1787. Mozart je sam dirigiral prve štiri predstave z ogromnim uspehom, medtem ko je po prvih dunajskih uprizoritvah delo domala propadlo.

Snov in glasba nudita glavnim ustvarjalcem predstave, dirigentu, pevcem in godbenikom, opernemu režiserju in scenografu neizčrpne možnosti širokega fantazijskega umetniškega oblikovanja. Zato je prav ta opera v raznih gledališčih najbolj različno interpretirana, čeprav si je povsod, vsaj v stilnem pogledu, skoraj enaka, seveda v okviru umetniške zmogljivosti, s

katerimi posamezni operni ansambli razpolagajo.

V danem primeru ne bi mogel ločeno govoriti o režiji Herberta Wochinza in scenografiji Matjaža Kralja. Oba umetnika sta nerazdružljiva umetniška celota. V mnogih naporih sta v raznih dosedanjih opernih uprizoritvah, ki so nam znane, to družnost že nešteto dokazala. Skrivnost uspeha ne tiči samo v delu samem, ki je genialno v operni svetovni literaturi. Prvenstvena ugotovitev, da je bila pri tej predstavi odстранjena pregrada med avditorijem in izvajalci, je že prvi korak k medsebojnemu sporazumevanju.

Dirigent Robert Filzwieser je spretno in lahkotno vodil predstavo prek preštevilnih občutljivih točk — tudi orkester je z njimi kar prenasičen.

Naj tokrat omenimo hvalevredne kreacije pevcev, ki so se z vidno ljubeznivostjo podredili muziciranju in zlasti režijskemu konceptu, ki jim je nudil velike možnosti za neposredni igralski izraz in pevski polet melanknih vokalnih zahtev.

Režiser je tudi s svojim konceptom podprl Mozartovo hotenje, da don Juan ni vsakdanji zapeljivec, ampak tragična brezobzina oseba, ki se v svoji drzni objestnosti noče prilagoditi življenjskim in človeškim zakonom, ampak živi zunaj družbenega okolja. Vse osebe okoli glavnega junaka so plastično naznačene.

Kakor je bil ženski duo donne Ane in donne Elvire v izvedbi Marie van Dongen (sopran) in Mirjane Iroš (sopran) in moški partnerji Constantinovega (tenor) don Ottavia, Terminejevega (bariton) Masseta in

SLOVENCİ doma in po svetu

Dva slovenska glasbenika na muzikološkem kongresu

V septembru je bil v Bonnu ob 200-letnici rojstva Ludwiga van Beethovna mednarodni muzikološki kongres. Na njem je sodelovalo mnogo muzikologov iz vsega sveta. Udeležila sta se ga tudi dr. Dragotin Cvetko, ki je poročal o Beethovnovih stikih z ljubljansko Filharmonično družbo, in Andrej Rijavec, ki je govoril o mestu Slavka Osterca v evropski glasbi prve polovice 20. stoletja.

V Švici nova slovenska misija

V Churu so letos ustanovili posamezne misije ali dušna pastirstva za razne narode. Tako so tudi za Slovence ustanovili slovensko misijo, ki obsega vse področje Zürich. Dušni pastir je s tem imenovanjem prejel vse pravice, ki jih imajo župniki, slovenska verska skupnost pa značaj samostojne župnije. Sedež je, kot do sedaj, v Zürichu.

Nova knjiga o Koroški „Das ist Kärnten“

Koroška deželna vlada je v jubilejnem letu 1970 izdala na svitlo novo knjigo o Koroški »Das ist Kärnten«. Kot že sam naslov pove, je namen knjige informirati bralce o zgodovini, obstoju in razvoju naše dežele. Pisani del (tekst) združuje v kratkih sestavkih podatke o koroški preteklosti in sedanosti, slike pa skrbijo za nazornost. Knjiga daje tudi bežen pogled o raznolikosti Koroške in je zanesljiv vodič za prvo orientacijo.

Predstavitev Koroške se prične z zgodovino. V kronološko urejenih poglavjih so podčrtane najmarkantnejše dobe in dogodki najstarejših časov tja do 19. stoletja. Sledijo: kulturna, gospodarska in časovna zgodovina, pri čemer so poudarjena zlasti leta 1918 do 1920.

Bralec se nato seznanja s poglavjem opisa dežele, njenimi naravnimi življenjskimi pogoji ter na teh temelječega deželnega gospodarstva.

Drugi del knjige prikazuje Koroško kot politično celoto, kot avstrijsko zvezno deželo z lastno ustavo, upravo in vlado.

Nadaljnji prispevki so posvečeni kulturi, ljudskim šegam, običajem, nošam in plesom, Cerkvam, manjšini, obmejnemu položaju, vojski, eksekutivi, športu in načrtom za prihodnost.

Velik krog strokovnjakov, katerih ime sega preko deželnega območja, je sodelovalo pri sestavi tega reprezentativnega dela. Vseh avtorjev je 64. Od teh je, na žalost, samo eden Slovenec, in sicer dr. Erik Prunč, lektor graške univerze, s člankom »Volks- und Kunstdichtung der Slowenen« (Ljudsko in umetno pesništvo Slovencev).

Knjiga ima 340 strani, 214 ilustracij, med njimi je 90 barvnih; prilogo z dopolnjujočimi podatki, bibliografijo in kopalom.

Bergerjevega (bas) kompturja bolj zadržane narave, če izvzamem ljubko in živahno mlado kmetico Zerlino Heichelejevo (sopran), sta v svoji vselej pričujoči živahnosti dominirala tragični nenasitni uživač don Juan v izvedbi Erlanda Hagegarda (bariton) in čudovito komični predstavnik sluga Loporella Herbert Lackner (bas), le-ta je izredno umetniški predstavitelj zvitega in nikoli sitega oprode svojega gospodarja, ki s svojo komičnostjo vpada prav v trenutkih največje tragike.

Potek resnične velike predstave je bil ves čas v skladu živahne iznajdljive režije in pod vtisom presenetljivih dinamičnih preobratov v posameznih in skupinskih prizorih. Višek predstave so bili prizori svatbe in bala ter scena (na pokopališču) kompturjevega prihoda kot kamniti gost v grozljivi nadnaravni velikosti s ponujeno roko objestnežu v pozdrav. V trenutku ko don Juan ne more odtegniti roke, preplavi o-zadje ogenj in dim, ki zakrije odmikajočega kompturja, don Juana pa požre globina.

Finale opere se konča s petjem solističnega ansambla.

Predstava »Don Juana« v celovski operi je bil lep umetniški dogodek, to so pokazali tudi radodarni aplavzi med predvajanjem, zlasti pa na koncu predstave.

B. L.

Na soncu in v morju (2)

(Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik)

Tu je višja pomorska šola, del zagrebske univerze. Zapustili smo mesto na mostu Rečine, ki loči Reko od Sušaka in je v letih 1918—1945 tvorila mejo med Italijo in Jugoslavijo. Nad nami se dviga Trsat z romarsko cerkvijo, na robu pa stoji star grad, nekdanji last mogočnih vitezov Frankopanov, ki so imeli več gradov tudi še v drugih mestih ob dalmatinski obali. Cesta obkroža bakarski zaliv. Z obrežja štrle nad morje tunjare, lestve, s katerih ribiči opazujejo, kdaj priplavajo ribe tune v velikih množinah, da jih polove v mreže.

Ob koncu bakarskega zaliva prispemo v Kraljevico. Tudi tu je ladjedelnica. V njej je bil v letih okoli 1926 zaposlen kot delavec Josip Broz, sedanji maršal Tito, predsednik republike. Tako nam priča spominska plošča, vzdana v zid tovarne.

Vštric obale proti zapadu leži otok Krk, od naše strani kraševit, z golim skalovjem, na zapadni strani pa obrasel in plodovit. Na tej strani namreč divja burja, na zapadni strani pa pihajo južni vetrovi, topli in vlažni, ki prinašajo padavine. Z dalmatinske obale je iz vasi Črešnjava trajekt (prevoz) na Krk. Vožnja traja samo četrt ure. Krk ima sedaj tudi moderno letališče za pristajanje letal, kar je velikega pomena za tujski promet, ker je oddaljenim letoviščarjem prihod in odhod zelo olajšan.

Nadaljna lepa točka na naši poti je bila Crikvenica. Ta kraj ima ugodno podnebje, je proti vetrovom zavarovan, ima prostorno plažo in bujno tropično rastlinstvo. Mimo Selc smo dospeli v Senj in se za pol ure ustavili.

Senj je znan po siloviti burji, ki doseže hitrost do 150 km na uro. Senj ima slavno zgodovino. V srednjem veku je bil središče Uskokov. To so bili Srbi in Bosanci, pobegli izpod turške oblasti in so se potem vztrajno borili proti Turkom in se tudi vojskovali z Benečani. Kljub stalnim bojem pa je bil Senj kulturno središče. Ze leta 1494 je začela tu obratovati prva hrvaška tiskarna. Dolga leta je bil tu škofijski sedež, sedaj pa je škofija priključena reški.

V Senju smo od morja krenili v notranjost dežele. Po strmih pobočju se dvigne

1920 - 1937 - 1958 - 1970

(Nadaljevanje s 1. strani)

čeh Karavanke niso le južna meja Avstrije, ampak tudi južna meja »svobodnega sveta«. Zatorej morajo ostati te Karavanke večna meja. Kot višek pa še sledijo nadebudni pogledi v združeno Evropo, za katero je Koroška zaradi mirnega sožitja in popolne enakopravnosti obeh narodov bleščeč vzor...

Vzroki temu stanju, taki skorajda neozdravljivi shizofreniji so v večno večeršnjem gledanju, šovinistični miselnosti nemškega imperializma in farizejski hinvavščini. Dokler se ne bo spremenil odnos nemške večine proti slovenski narodni skupnosti, v smislu popolne enakopravnosti, priznanja osnovnih človeških pravic slovenskemu človeku, ni izhoda.

V najostrejšem nasprotju s takim stanjem v deželi pa je slavnostna obljuba koroškega deželnege zboru koroškim Slovincem od 30. septembra 1920:

»Sie (die Landesversammlung, op. ur.) erklärt daher im Bewußtsein der verantwortungsvollen Stunde namens der von ihr vertretenen Bevölkerung, daß sie den slovenischen Landsleuten ihre sprachliche und nationale Eigenart jetzt und alle Zeit wahren will und daß sie deren geistigem und wirtschaftlichem Aufblühen dieselbe Fürsorge angedeihen lassen wird, wie den deutschen Bewohnern des Landes.

Eine genaue Ausarbeitung dieser Grundsätze wird nach durchgeführter Wiedervereinigung mit den Vertretern der Kärntner Slowenen vereinbart werden. Die demokratischen Grundsätze, auf denen die Republik Deutschösterreich aufgebaut ist, bürgen übrigens dafür, daß der Wille der slowenischen Bevölkerung unverhüllt zum Ausdruck kommen wird. Der Kärntner Slowene wird daher auch innerhalb seines bisherigen Heimatlandes Kärnten die Bürgerschaft für den Bestand seines nationalen Lebens und wirtschaftlichen und kulturellen Aufschwunges vorfinden.«

cesta v mnogih zložnih serpentinah 700 metrov nad morjem. Visoka planota je precej kraševita in pusta, redko naseljena. Ta pokrajina se imenuje Lika. Avtobus je pridno požiral kilometre. Vozili smo se skozi podolgovato mestece Otočac, ki šteje okoli 3500 prebivalcev. Videli smo dve cerkvi. Za časa avstroogrske monarhije je bila tu vojaška garnizija. Še smo puščali desetine kilometrov za seboj. Pomalem pa dobiva pokrajina prikupnejše lice: zeleni gozdovi s smrekami, jelkami, bukvami itd. kakor pri nas. Že smo na ozemlju, ki obsega 19.000 hektarjev, ki je zaščiten kot naravni park. Tu nikoli ne zapoje sekira in ne hrešči žaga. Če drevo pade, obleži in strohni. Vse raste nemoteno kakor v pragozdu. Tu je domovina raznovrstne divjačine, tudi medvedov. Nihče je ne lovi in strelja. Že smo pri »beli reki«, pri »črni reki«, ki se nato stečeta v skupno. Tu je šestnajst večjih in manjših jezer zaporedoma, iz enega pada voda v slapovih v drugega, nižje ležečega.

Ko smo se ustavili in izstopili, nas je Sena opozorila, da se lahko okrepečamo. V prosti naravi blizu hotela so kmetice

Ličanke na mizah pred seboj razpostavile prigrizke za malico: domači kruh z ovčjim sirom, svinjino, papriko, kozarce jogurta in druge take dobrote. Radi smo segli po tem okrepcilu saj nas je dolga vožnja le nekoliko utrudila. Posebno se mi je prilagel jogurt proti žeji; pa še prav poceni je bil: samo en dinar! V bližini ni kmetij, kmetice se vozijo semkaj prodajat svoje jestvine. »Kje pa imate cerkev?« sem vprašal eno. »V Otočcu« se je glasil odgovor. Bogme, kako daleč je tja! Kako prostrana je ta ogromna župnija!

Ko smo se pri teh kramah okrepečali, nas je Sena povabila na ogledovanje naravnih lepot. Odšli smo peš k jezerom navzdol po ozkih, a lepo izdelanih potih. Ze od daleč smo slišali hrušč padajočih voda, ko pa smo prišli bliže, smo zamaknjeni obstali ob pogledu na slapove. Plitvički potok pada 80 metrov čez visoke skale. Vode enega slapa padajo na ven stoječo skalo in se tam še vnovič razpršijo. Stali smo 30 metrov oddaljeni, pa so nas še dosegale razpršene vodne kapljice. Tu se združujejo vode iz zgornjih jezer in tečejo dalje kot potok Korana. V katero smer? Akoravno bi bilo v Jadransko morje bliže, samo 80 km, ubere ta potok pot proti vzhodu, se zlije v Kolpo, ta v Savo, Sava v Donavo, Donava pa v Črno morje.

(Dalje prihodnjič)

Odličen gost v Celovcu

Vrhovni nadškof ukrajinski, kardinal dr. Jožef Slipyj obiskuje rojake

Dne 26. septembra je prispel v Avstrijo ukrajinski vrhovni nadškof in kardinal dr. Jožef Slipyj. Na Dunaju ga je slovesno sprejel kardinal dr. Franz König in ga povedel v svojo rezidenco. Od tukaj je kardinal Slipyj obiskal več ukrajinskih skupin, ki jim je maševal in pridigal. Obiskal je tudi grobove Ukrajincev na raznih krajih.

Z Dunaja se je napotil v spremstvu dekana ukrajinske bogoslovne fakultete v Rimu v Salzburg, iz Salzburga pa je v nedeljo, dne 4. okt., v spremstvu treh ukrajinskih duhovnikov obiskal Celovec, kjer je

v kapucinski cerkvi imel slovesno liturgijo za Ukrajince na Koroškem.

Ukrajinski rojaki so ga pričakali z zastavami in pozdravili po slovanski navadi s kruhom in soljo. Ukrajinska mladina je bila v slikovitih narodnih nošah. V imenu odsotnega celovškega škofa, ki je bil na birmi, ga je pozdravil škofijski kancler, kanonik dr. Franz Kirchner. Od slovenskih udeležencev ga je pozdravil pisatelj, rebrški komendant prof. dr. Metod Turnšek.

Po veličastni liturgiji, med katero so prepevali z velikim navdušenjem številni ukrajinski verniki, ki jim je visoki dostojanstvenik med mašo napravil prisrčen nagovor, je kardinal Slipyj sprejel v kapucinskem samostanu nekatere predstavnike v avdienco. Kljub naporni poti iz Salzburga in daljši liturgiji je pri avdienci bil zelo veder. Povedal je, da je leta 1914 v pozni jeseni prišel iz avstrijske Ukrajine v Innsbruck na bogoslovne študije. Dobro se spominja še svojih sošolcev Slovencev in Hrvatov. Pozneje je obiskal tudi Ljubljano in se udeležil vzhodnega kongresa (1925), ki ga je pod škofom dr. Jegličem vodil univ. prof. dr. Grivec.

Kosila se je veliki ukrajinski nadškof dr. Slipyj udeležil skupaj z ukrajinskimi rojaki. Na večerjo ga je povabil škof dr. Köstner. Na škofiji je odlični gost tudi prenočil. Naslednje jutro pa je z dvema

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali nekaj dopisov odložiti za drugič.

ukrajinskima duhovnikoma maševal v kapeli provincialne hiše čč. šolskih sester. Šv. maše so se udeležili tudi štirje slovenski duhovniki: prelat Aleš Zechner, prof. dr. Jamko Polanc, škofov tajnik Mihael Krištof ter rebrški komendant dr. Metod Turnšek, in seveda mnogo častitih sester s sestro provincialko in dijakinje iz Mohorjeve hiše. Te so ga pozdravile z lepim petjem. Kardinal jim je med sv. mašo napravil lep nagovor in jih pozval k zvestobi Bogu in narodu. Posebej je poudaril odlični dostojanstvenik svoje veselje, da se nahaja med Slovenci, o katerih gre po svetu dober glas kot zelo vernega in kulturnega naroda.

Ob zaključku sv. liturgije v staroslovenskem jeziku po vzhodnem obredu se je njegovi Eminenci kardinalu Slipyju prelat Zechner prisrčno zahvalil za sv. daritev, ki jo je opravil med Slovenci in za Slovence. Dekleta so mu v slovo zapele lepo Marijino pesem in poklonile šopek nageljnov.

Pri zajtrku v provincialni hiši je kardinal ponovno izrazil svoje veselje, da je gost Slovencev. Poklonil je nekaj svojih fotografij z lastnoročnim podpisom in vsem dijakinjam po eno vzhodno podobico.

Čeprav se je kardinalu mudilo v Benetke, si je za Slovence rad vzel čas.

Cenjenim naročnikom!

Polovica leta je za nami! Veliko naročnikov je že plačalo naročnino do konca leta 1970, mnogi le za prvo polovico, nekateri pa so zaostali s plačilom.

Vsem vestnim plačnikom se zahvaljujemo za njihovo točno plačevanje, ker nam s tem omogočijo redno izdajanje lista. Prosimo pa vse one, ki še niso plačali naročnine, da to sedaj store!

Vsem naročnikom v Avstriji prilagamo poštne priloge (Erlagscheine), da z njimi plačajo naročnino do konca tega leta 1970, ki znaša 100.—šilingov letno.

Kdor je naročnino že plačal, pa bi kljub temu prejel položnico, zanj to opozorilo ne velja, ampak se mu ob tej priliki zahvaljujemo za redno plačevanje. Položnico pa lahko porabite, da pošljete kak dar za tiskovni sklad Našega tednika.

Zanimivo zgodovinsko predavanje

Prejšnji teden je na povabilo slovenskega prosvetnega društva »Bisernica« v Celovcu predaval g. Feliks J. Bister o koroških Slovencih ob razpadu avstro-ogrske monarhije. Predavatelj je odličen poznavalec tega obdobja zgodovine slovenskega naroda, saj pripravlja obširno disertacijo o dr. Antonu Korošču, vodilnemu politiku tega časa pri južnih Slovanih. To mu je tudi omogočilo, da je poslušalce seznanil z vrsto novih spoznanj, do katerih je prišel ob svojem delu v raznih arhivih, predvsem v jugoslovanskih. Svoja izvajanja je predavatelj dopolnil z zanimivo dokumentacijo, podano v obliki skioptičnih slik, kar je brez dvoma pripomoglo do boljšega razumevanja govorjene besede. Na koncu je g. Bister, ki je dolgo časa bil predsednik Kluba slovenskih študentov na Dunaju, še razložil načrte za ureditev klubskih prostorov, ki bodo po dolgem času spet dali slovenskim študentom na Dunaju možnost, da se bodo redno zbirali in morda vendar spet postali tista skupnost, na katero je Klub svojčas — kljub raznim gledanjem posameznikov — bil tako ponosen.

Menda bo g. Bister svoje predavanje konec tega meseca še v nekaterih krajih ponovil. Že danes priporočamo vsakemu, ki ni imel priložnosti slišati prvega predavanja, in ki se količkaj zanima za usodno razdobje svojega naroda, da se ene izmed prihodnjih prireditev udeleži.

Slovesna položitev temeljnega kamna univerze v Celovcu

Skupaj z deželnim glavarjem Simo in županom Ausserwinklerjem, je na gradbišču v bližini Minimundusa, zvezna ministrica za znanost in raziskovanje g. dr. Hertha Firnberg, v ponedeljek dopoldne, v navzočnosti izredno velikega števila odličnih gostov političnega, cerkvenega, kulturnega in gospodarskega življenja svečano položila temeljni kamen za gradnjo celovške univerze za izobrazbene znanosti.

Župan Ausserwinkler je v svojem govoru med drugim dejal, da pomeni slovesna položitev temeljnega kamna važno obdobje v kulturnem življenju mesta Celovec. Gradnja visoke šole je največje kulturno dejanje, kar jih je bilo uresničenih v tem mestu in na Koroškem v našem stoletju.

Deželni glavar Hans Sima je povedal, da je ustanovitev in izgradnja te visoke šole kulturna naloga Koroške 20. stoletja. Gospa ministrica dr. Firnberg pa je podčrtala, da koroška visoka šola ni samo zadeva Koroške, ampak vse Evrope!

Med igranjem študentovske himne »Gaudemus igitur« so vzdali ustanovno listino v temeljni kamen: le-ta ugotavlja, da je celovška univerza prva te vrste v Evropi. Po tem aktu je prvi rektor prof. dr. Schöler v svojih izvajanjih dejal, da je ta visoka šola nova oblika znanstvene ustanove. Najrazličnejše znanstvene discipline se bodo poučevale tu, da bi v najtesnejši kooperaciji izvrševale izobrazbeno raziskovanje in izobrazbene probleme.

Pokoncilski radijski pogovor tega meseca bo v četrtek, 15. oktobra, ob 14,30 v slovenski oddaji Radia-Celovec. Pogovor ima naslov »Cerkev v družbi — nauk Cerkve o narodu«. Ljubitelji duhovne prosvete opozarjamo na to oddajo.

Druckrohrleitung des Kraftwerkes Freibach mit dem Jauntal

1920-1970

50 Jahre Fortschritt mit Elektrizität im Kärntner Abstimmungsgebiet

Die KELAG errichtete im Bezirk Völkermarkt 671 Kilometer Hochspannungsleitungen, ferner wurden drei 110.000 Volt Umspannwerke in Völkermarkt, St. Margarethen und Ettendorf,

zwei 20.000 Volt Umspannwerke in Ferlach und Velden,

vier 20.000 Volt Schalthäuser in Miklauthof, Mühlbach, Bleiburg und Thon

das Kraftwerk Freibach mit einer Leistung von 16.000 Kilowatt

und 104 Transformatorstationen gebaut.

Die Stromabgabe in den Gemeinden Bleiburg, Ferlach und Völkermarkt

stieg in den letzten 20 Jahren von jährlich rund 1,6 Millionen Kilowattstunden auf rund 18,5 Millionen Kilowattstunden

Die Anschlußwerte von Elektroherden, Kühlgeräten und Waschmaschinen sind von rund 380 Kilowatt auf rund 34.600 Kilowatt gestiegen

Das Abstimmungsgebiet ist heute ein Blühender Landesteil Kärntens

KÄRNTNER ELEKTRIZITÄTS-AKTIENGESELLSCHAFT

2,5 Milliarden Schilling an der Drau investiert

Der überwiegende Teil dieses Betrages kam der Kärntner Wirtschaft, insbesondere jener des Kärntner Unterlandes und des Abstimmungsgebietes zugute.

Im Zuge der Fortsetzung des Ausbaues der Drau werden weitere 3 Milliarden Schilling ausgegeben werden.

Wir bauen derzeit das Draukraftwerk

ROSEGG - ST. JAKOB

Installierte Leistung	80.000 kW
Jahresarbeitsvermögen	370 Mio kWh
Inbetriebnahme	1973/74

Die nächsten Stufen sind

Ferlach	70.000 kW	330 Mio kWh
Annabürcke	80.000 kW	400 Mio kWh

In Betrieb sind bereits

Feistritz-Ludmannsdorf	80.000 kW	390 Mio kWh
Edling	70.000 kW	375 Mio kWh
Schwabeck	60.000 kW	340 Mio kWh
Lavamünd	25.000 kW	140 Mio kWh

Nach Vollendung des Drauausbaues werden in sieben Kraftwerken eine installierte Gesamtleistung von 665 kW und ein Jahresarbeitsvermögen von 2,35 Milliarden kWh der österreichischen Wirtschaft zur Verfügung stehen.

ÖSTERREICHISCHE DRAUKRAFTWERKE

Aktiengesellschaft

Klagenfurt

25 let napredka koroške Kmetijske zbornice

Ob 50-letnici koroškega plebiscita praznuje koroška Kmetijska zbornica kot zastopnica interesov koroškega kmečkega ljudstva, svojo 25-letnico delovanja v avstrijski republiki. Kot mnogo drugih demokratičnih ustanov, tako je bil tudi začetek Kmet. zbornice v letu 1945 postavno utemeljen na postavah prve republike. Od takrat Kmet. zbornica že 25 let pospešuje in vodi napredek kmetijstva tako na poljedelskem kot gozdnem področju, z eno besedo na vseh področjih kmečkega dela. Mnogovrstnost nalog te zbornice je razvidna iz mnogoštevilnih zastopstev raznih interesov. Njen delokrog je zelo obširen; začeto pri pravnih področjih za tisk, radio in informacije, šolstvo in izobrazbo, sadjarstvo, gozdarstvo, vrtnarstvo, živinorejo, tržno gospodarstvo, deželna tehnika, socialna področja in podeželska zidava.

Prezidij sestoji iz 25 svetovalcev Kmet. zbornice, s predsedstvom deželnega poslan-

ca ÖR Stefana Sodata, ravnatelja zbornice dr. Josefa Heimla s sodelavci; okrajne Kmetijske zbornice ter občinski zastopniki podpirajo delo za kmečko ljudstvo. Kmetijska zbornica je torej prava demokratična predstavnic enega najpomembnejših gospodarskih področij Koroške.

Naloge zbornice so se v 25 letih v marsičem spremenile. Stiska preteklega četrtsotletja je prisilila intenzivirano kmečkogospodarsko produkcijo. Naša domovina se mora zahvaliti kmečki pridnosti, da danes ne krije samo domačih potreb, ampak tudi izvažajo tako živino kot les.

Kmečko ljudstvo in Kmetijska zbornica so sodeležni napredka koroške dežele. Zdravo gospodarstvo bo vedno temelj svobodnega razvoja demokratičnega življenja. Tudi vnaprej bo ostala naloga Kmetijske zbornice, delati in sodelovati pri gospodarskem razvoju Koroške.

A-TV PROGRAM

SOBOTA, 10. oktobra: 10.00 do 13.00 Koroški plebiscit 1970 — Prenos iz Celovca — 14.45 Koncert ORF — 15.40 Za otroke od 5. leta dalje: »Hišica« — 16.05 Za otroke od 6. leta dalje »Krt in žvečilni gumi« — 16.15 Za mladino od 14. leta dalje: Klub Beatlov — 16.45 Za družino: Seržant Preston: »Dobro maskiran« — 17.10 Živali, tvoji prijatelji — 17.30 Celovski Madrigalisti — 18.20 »Trije dobri prijatelji«, lahko noč za najmlajše — 18.50 Heinz Conrads v soboto — 19.16 ORF danes zvečer — 21.15 »Kamela gre skozi šivankino uho«, veseloigra — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Mesto v strahu.

NEDELJA, 11. oktobra: 10.00 do 10.30 Pozdrav patru Bonifaciusu — 13.00 do 15.30 Motorne dirke — Prenos iz Zeltweg — 15.30 Za otroke od 8. leta naprej »Cappuccetto« — 15.45 »Ole, moj hlapec« — 16.15 Za otroke od 11. leta dalje: Čudež globin — 16.40 Za mladino od 14. leta dalje: Stik — 17.05 Za družino: Slike iz ameriškega glavnega mesta — 17.30 S skrito kamero — 18.25 »Trije dobri prijatelji«, lahko noč za najmlajše — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 20.10 Kristjan v času — 20.15 »Sovražnik ljudstva«, drama — 21.40 »Stvori Prometeja«; balet op. 43 Ludviga van Beethovna — 22.40 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 12. oktobra: 18.20 »Trije dobri prijatelji«, lahko noč za najmlajše — 18.25 Avstri-

ja — slika — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 FBI »Slučaj Murtaugh« — 22.00 Priče za Lauriacuma — 22.45 Čas v sliki.

TOREK, 13. oktobra: 18.00 Angleščina — 18.20 »Trije dobri prijatelji«, lahko noč za najmlajše — 18.25 Kultura — aktualno — 18.50 »Vozovnica za onostranstvo«, Yancy Derringer — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 »Izgubljena poročna noč«, ljudska igra — 21.55 O filmu — 22.45 Čas v sliki.

SREDA, 14. oktobra: 10.00 TV v šoli: Svet velikih čudežev — 10.30 Zvok iz človeške roke — 11.00 Program za delavce: »Mesto v strahu« — 12.20 Šport — 16.30 Za otroke od 6. leta dalje: »Skrivnostno grozdje« — 17.40 Za otroke od 11. leta dalje: Mednarodni mladinski magazin — 18.00 Francoščina — 18.20 »Trije dobri prijatelji«, lahko noč za najmlajše — 18.25 Avstrija — podoba — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 21.15 »Zgodba 1002. noči«, dvodelen film — 23.00 Čas v sliki.

ČETRTEK, 15. oktobra: 10.00 TV v šoli: Kaj lahko postanem? — 10.30 Zgodovina živih bitij — 11.35 Obisk razstave — 12.05 Kaj je evolucija? — 18.00 Italijanščina — 18.20 »Trije dobri prijatelji«, lahko noč za najmlajše — 18.50 »Zvezdnik v nevarnosti«, Dornat M. — 19.16 ORF danes zvečer — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 »Zgodba 1002. noči« — 22.15 Čas v sliki.

NOGOMET

Šport doma in po svetu

Na evropskih nogometnih igriščih je bilo v sredo minulega tedna prav živahno. Za evropskega in svetovnega prvaka Feijenoord Rotterdam je pomenila povratna tekma z romunskim prvacom UT Arad končno postajo. Le-ta se je moral posloviti od nadaljnjega tekmovanja za pokal evropskih prvakov. Prvo tekmo je igral na domačem igrišču z Romuni 1:1, sedaj pa povratno tekmo v Aradu samo 0:0. V Beogradu je na svojem stadionu pred kakimi 50.000 gledalcev Crvena zvezda v povratni tekmi 1. kola visoko premagala madžarskega šampiona Ujpest Dozsa s 4:0 in se uvrstila naprej, čeprav so bili gostje v prvem srečanju boljši z 2:0. Tudi švicarski prvak FC Basel je pripravil veliko presenečenje in vrgel iz nadaljnjih iger sovjetskega prvaka Spartaka iz Moskve; rezultat je bil 2:1 (prva tekma pa se je končala z rezultatom 2:3).

Za pokal pokalnih prvakov je v Lizboni Benfica katastrofalno porazila v povratni tekmi ljubljansko Olimpijo kar 8:1 (prva igra 1:1 v Ljubljani).

Avstrija Dunaj — Atletico Madrid 1:2 (1:1)

Drugi čudež je izostal. Avstrijski prvak Avstrija, ki je proti sofijskemu moštvu Levski-Spartaku dosegla neverjetno (tega je porazila na Dunaju s 3:0), tokrat čudeža ni mogla ponoviti, celo več še, na svojem igrišču je bila premagana z 2:1. Skoraj ves prvi polčas so dominirali Avstrijci, Dunajčani so pokazali pravi moderni nogomet, vodili so do zadnje minute prve polovice 1:0, in ko so že vsi pričakovali povišanje rezultata v korist Avstrije na 2:0, je nenadoma počilo v njeni mreži. Z razdalje 25 metrov je španski napadalec Luis poslal žogo mimo presenečenega vratarja Fellerja, rezultat je bil 1:1. Odslej je šlo Avstriji vse po zlu. V zadnjih minutah so Madridčani dosegli še en gol in tako prekrizali vse možnosti Avstrijcev.

Wacker Innsbruck—Partizan Tirana 2:1

To kar se dunajski Avstriji ni posrečilo, je dosegel innsbruški Wacker. Po tesni zmagi v Innsbrucku 3:2, so Tirolci pred 9 dnevi v Tirani, v povratni tekmi za po-

kal pokalnih prvakov premagali Partizana 2:1 (1:1) in s tem dosegli drugo kolo. Igra je bila skoraj ves čas izredno živahna in napeta, zlasti je bila proti kraju kar dramatična. Tirolci, ki so prejeli prvi gol, se niso zmedli, ampak so hrabro napadali in spretno branili svoje svetišče.

Sturm Gradec—Ives Kisat 3:0

V tekmovanju za pokal velesejmskih mest je Sturm iz Gradca v povratni igri doma gladko zmagal nad finskim moštvom iz Tampera 3:0 in prišel v drugo kolo tekmovanja za pokal velesejmskih mest. Ker so Gradčani izgubili prvo tekmo s 4:2, so se le povzpeli dalje.

Wr. Sportklub—Beveren Waas 0:3

Konec je bilo tokrat z dunajskim Sportklubom. Belgijski klub Beveren Waas iz Antwerpena ga je porazil s 3:0. Ker se je tudi prva igra končala v korist Belgijcev, so Dunajčani že izpadli v tekmovanju za pokal velesejmskih mest.

Iz filmskega sveta:

Pop glasba in pop festival

Vse se je začelo 1967. leta; takrat je bil to shod pop glasbenikov iz vse Amerike. Bil je to Monterey Pop. Letos je bil to Woodstock. Dva veličastna filmska shoda, dva odlična filma. V obeh primerih je bila v prvem planu anonimna množica, iz katere so se kot strelodivi vzpenjali posamezni pevci, fantastični Ravi Shankar na Monterey Popu in vrsta odličnih pevcev na Woodstocku.

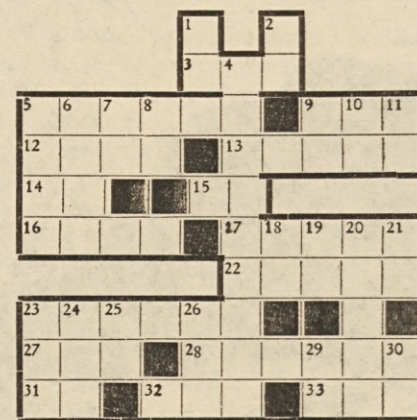
Že prej so bili filmski producenti naklonjeni filmom, v katerih so imeli prvo besedo mladi pevci. Tako so imeli Elvis Presley, Cliff Richard, Charles Trenet ali Tino Rossi vse možnosti, da so se uveljavili prav s pomočjo filma, medtem ko se danes pevci uveljavljajo prav na takšnih veličastnih srečanjih, kot sta bila omenjena shoda na ameriški celini.

Celo znani filmski režiserji, na primer Jean Luc Godard, so si v svojih filmih omislili glasbenike in moderno pop glasbo kot sopotnika modernega mladega človeka. Tako so v njegovem filmu ENA IN

Jugoslovanski nogomet

Od tedaj ko smo zadnjič pisali o Mariboru in Olimpiji so pretekla že tri kola, od katerih pa dva za slovenske predstavnika nista bila uspešna. V sedmem kolu je Sarajevo premagalo moštvo Maribora s 3:1, Olimpija pa je izgubila igro doma z nižkim Radničkim 0:1 (izgleda da Olimpija nima sreče niti doma s tem klubom iz Niša). V osmem kolu je moral Maribor v Novi Sad in izgubil tekmo z Vojvodino 1:0; bil je to zadetek v 85. minuti iz enajstmetrovke, torej nesrečen poraz. Olimpijo pa je v Zagrebu premagal Dinamo z 2:0. Ljubljaničani sicer niso zapustili slabega vtisa, a kaj to pomaga, če veljajo samo zadetki in teh ljubljaničani ne znajo realizirati. No, zato se ji je posrečila to nedeljo lepa zmaga nad Beogradom v Ljubljani; le-tega so premagali s 3:0, in dokazali, da le niso od muh. V devetem kolu jugoslovanskega prvenstva je Maribor po težki igri premagal odličnega novince iz Crvenke, moštvo Crvenke z 1:0. Ko je že vse kazalo, da bo ostala tekma neodločena, se je Mariboru le posrečilo enkrat zatresti mrežo Crvenke.

KRIŽANKA „Š“

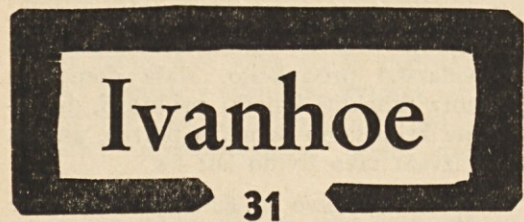

VODORAVNO: 3. ločilo brez vejice; 5. z one strani, preko; 9. senčnica, hladnica; 12. čoln, ang.; 13. seznam šolskih ur ali predmetov...; 14. rimska št. 4; 15. predlog s tožilnikom; 16. jesenski poljski pridelek (krnilo, »futura«); 17. posoda za umivanje; 22. žensko ime; 23. običaj ali...; 27. očka, pomilovalno; 28. južnoameriški sad, vrsta jabolka; 31. pritrdilnica, tudi veznik; 32. časovnik; 33. ZDA (zedinjene ameriške države), mednarodno;

NAVPICNO: 1. vezalni veznik brez vejice; 2. Ludolfovo število; 4. mesto v Sloveniji, nekdanj Emona; 5. gora na Koroskem; 6. devet, it.; 7. veznik, ki je lahko časovni, primerjalni in pogojni; 8. konica, vrh; 9. zedinjeni narodi (ZN), hrvaško, okrajšava; 10. osebni zaimek; 11. prva in dvanajsta črka slov. ABC-ede; 18. dva, po zvočnosti sorodna samoglasnika; 19. dve rimski črki: E- (enice) od 5—10, D. (desetice) od 40—50; 20. okrasek, če ni umanjšava; 21. prva in osemnajsta črka slov. ABC-ede; 23. predlog z dajalnikom; 24. glej 27. vodoravno, če ni umanjšava; 25. os. zaimek; 26. darilo; 29. vpiši NU; 30. Sarajevo, okrajšava, tudi avtomobilska oznaka.

dih ljudi. Film je zrežiral in zmontiral osemindvajsetletni Michael Wadleigh. Pomagalo mu je dvajset snemalcev in ljudje s številnimi magnetofoni. Srečanje je trajalo sto dvajset ur, filma pa je bilo za približno osem polnih ur in režiser je moral že tako odlični material skrajšati na tri ure. Pa tudi v teh treh urah se zrcali podoba nove Amerike, kakršno si najbrž tamkajšnji politični in drugi delavci težko predstavljajo, vendar je resnična in navzoča na vsakem koraku.

Walter Scott — Vladimir Levstik:

To rekši je sklenila roke in jih iztegnila proti nebu, kakor bi prosila milosti za svojo dušo, preden se strmoglavi v smrt. Templjar se je obotavljal; njegova odločnost, ki je ni ganiło ne usmiljenje ne obup, se je umaknila občudovanju do njene silne duše. »Stopi dol, blazno dekle,« je dejal; »na zemljo, morje in nebo se ti kolnem, da ti ne storim ničesar žalega.«

»Ne zaupam ti, vitez,« je rekla Rebeka; »predobro si me naučil ceniti kreposti svojega reda. Vsak preceptorij bi te odvezal prisage, ki odloča o tako nevažni stvari, kakor je čast ali sramota bedne židovske devojke.«

»Krivico mi delaš,« je vroče vzkliknil templjar; »kolnem se ti na ime, ki ga nosim, na križ, ki mi diči prsi, na meč ob svojem boku — na starodavni grb svojih očetov se kolnem, da ti ne storim nikake krivice! Če ne zaradi sebe — zaradi očeta ne stori tega! Prijatelj mu hočem biti, zakaj v tem gradu bo potreboval mogočne zaščite.«

»Joj meni,« je vzkliknila Rebeka, »predobro vem! Ali ti smem zaupati?«

»Obrnejo naj mi grb in sramota naj pade na moje ime,« je rekel Brian de Bois-Guilbert, »ako ti dam povod, da bi se morala pritoževati name. Nekateri zakon in nekatero zapoved sem že prekršil, a svoje besede nikoli ne.«

»Dobro, zaupam ti,« je dejala Rebeka, »a le toliko, glej.« Tako govoreč je stopila z laslona in se ustavila tik pri eni izmed zarez, ki so jih tedaj imenovali machicolles.

»Tu ostanem,« je povzela, »ti pa stoj tam, kjer si; ako poizkusiš zmanjšati razdaljo med nama le za korak, boš videl, da židovsko dekle rajši zaupa svojo dušo Bogu, nego templjarju svojo čast!«

Vzvišena in trdna odločnost, s katero je Rebeka govorila te besede, se je kaj dobro ujemala z izrazito lepoto njene pojave in je prepajala njen pogled, obličje in vedenje s skoro nadčloveškim dostojanstvom. Oko ji ni vztrepetalo, obraz ji ni prebledel od groze pred bližino tako strašne usode; narobe, misel, da ima svojo usodo v oblasti in se more vsak trenutek rešiti sramote z begom v smrt, ji je pokrivala lici z živješo rdečico in dajala njenim očem še ognjevitejši blesk. Bois-Guilbert, ki je bil sam pomosen in smel značaj, je pomislil, da še ni srečal tako žive in gospodovalne lepote.

»Skleniva mir, Rebeka,« je dejal.

»Skleniva ga, če hočeš,« je odvrnila Rebeka, »a ne brez te razdalje.«

»Nikar se me več ne boj,« je rekel Bois-Guilbert.

»Ne bojim se te,« je odvrnila; »hvala bodi tistemu, ki je zgradil ta vrtoglavi stolp tako visok, da ne more ostati živ, kdor pade z njega; hvala njemu in Bogu Izraelcev! Ne bojim se te.«

»Krivico mi delaš,« je rekel templjar; »krivična si, tako mi zemlje, morja in neba! Trdosrčnost, sebičnost in neusmiljenost, ki si jo videla, mi ni prirojena. Okrutnosti me je naučila ženska in ženskam sem se maščeval; a nikoli ne takim, kakršna si ti. Čuj me, Rebeka: nikoli mi prijel za kopye vitez, čigar srce bi bilo bolj vdano gospodarici svoje ljubezni, nego je bilo srce Briana de Bois-Guilberta. Ona, hči neznanega barona, ki ni imela druge lasti kakor na pol razrušen stolp, nerodoviten vinograd in nekaj milj pustih goljav pri Bourdeauxu, je slovela povsod, koderkoli so se borili junaki, bolj in daj od marsikatero, ki je imela grofijo za doto. Da,« je povzel, razburjeno korakaje po ozki plošča-

di in skoraj pozabljuje na Rebekino prisotnost, »da, moja dejanja, moje nevarnosti, koja kri so razglasile ime Adelaide Montemarske od kastiljskega do bizantijskega dvora. In kakšno je bilo moje plačilo! Ko sem se vrnil odet z drago pridobljeno slavo, ki me je stala toliko truda in krvi, sem jo našel poročeno z gaskonskim plemičkom, ki ga ni poznala živa duša zunaj mej njegovega klavnega imetja! Resnično sem jo ljubil in grenko sem se osvetil za prelomljeno zvestobo! Toda moja osveta se je vrnila name. Tisti dan sem se odtrgal od življenja in njegovih vezi. Moška leta mi ginejo brez milega doma in ljubeče žene; moja starost ne bo imela toplega zatišja, moj grob bo pozabljen in zapuščen in ne bo ga potomca, da bi me preživel in podedoval starodavno ime Bois-Guilbertov. K nogam svojega prednika sem položil svobodno voljo in pravico do neodvisnosti. Templjar je suženj v vsem razen imena in ne more pridobivati ne zemlje ne blaga, še živeti, gibati in sopsti ne sme po svoje, ampak le po tuji volji, tako kakor hočejo drugi ljudje.«

»Joj,« je rekla Židinja, »kaj je dovolj dragocenega, da more poplačati tolikšno žrtev?«

»Moč osvete, Rebeka,« je odvrnil templjar, »in zadoščenje, ki se obeta častihlepju.«

»To je zla odkupnina za pravice, ki so najdražje vsakemu človeku,« je dejala Rebeka.

»Ne govori tako, dekle,« je odvrnil templjar; »osveta je slavlje za bogove! In če so jo res prihranili zase, kakor nam pravijo svečeniški, so jo prihranili zato, ker se jim zdi preveč sladka, da bi jo privoščili ljudem. In častihlepje? O, to ti je izkušnja, ki bi zvalila človeka še iz nebeškega razkošja.« Premolknil je in dodal nato: »Rebeka! Ti, ki si hotela rajši v smrt kakor v sramoto, moraš imeti ponosno in silno dušo. Moja moraš biti! — Ne ustraši se!« je povzel; »moja, da — a le radovoljno, le s

pogoji, ki si jih sama izgovoriš. Pristati moraš, da boš delila z menoj ogromnejše upe, nego jih more gojiti vladar na svojem prestolu! Poslušaj me, preden odgovoriš, in sodi, preden me zavrneš. — Templjar izgubi, kakor praviš, svoje družabne pravice in svojo svobodno voljo, a zato postane ud mogočnega telesa, pred katerim se tresejo že prestoli — prav tako, kakor postane kapljica dežja, ki se združi z morjem, delec nepremagljivega oceana, ki izpodkopava skale in požira kraljevske armade. Tak val, ki venomer narašča, je tudi naša mogočna bratovščina. In temu silnemu redu nisem navaden član; že danes sem eden njegovih glavnih zapovednikov in lahko se nadejam, da bo ta dlan kdaj držala velemojstrsko bulalo. Siromašni vojaki Templja ne bodo zadovoljni s tem, da bi postavili svojo mogo na tilnike kraljev in vladarjev, zakaj to more storiti vsak menih, ki hodi po svetu v konopljenih opankah. Naš jekleni korak se bo vzel po stopnicah kraljevskih prestolov in naša oklepna rokavica bo izvila vladarjem žezla iz rok. Niti kraljestvo mesije, ki ga židje zaman pričakuje, ne obeta vašim razkropljenim rodovom moči, ki bi se mogla primerjati s ciljem mojega častihlepa. Iskal sem sorodne duše, da bi jo delila z menoj, in našel sem jo v tebi.«

»In to govoriš hčeri mojega ljudstva?« se je zavzela Rebeka. »Pomisli —«

»Ne ugovarjaj mi, ne sklicuj se na razliko najine vere,« je rekel templjar; »na svojih tajnih zborovanjih se norčujemo iz teh otroških bajk. Ne misli, da smo bili dolgo slepi za bedaštvo svojih abotnih ustanoviteljev, ki so zatajili sleherno slast življenja, da so mogli mučeniško poginiti od gladi, kuge in divjaškega meča, ko so zaman napenjali moči, da bi obdržali golo puščavo, ki more biti le praznovernežem dragocena. Kmalu so se odprli našemu rodu smeilejši in širji razgledi in spoznal je, da se ponuja njegovim žrtvam boljša nagrada. Naša ogromna imenja po vseh ev-

FRANCE BEVK:

Marija v Landarski jami

To se je godilo takrat, ko je kralj Herodez iskal Jezuščka, da bi ga umoril. Mati božja je zavila sina v pisano ruto in zbežala z njim po svetu. Tavalala sta iz kraja v kraj, a Herodeževi hlapci niso mirovali, zmeraj so jima bili za petami. Dolgo sta blodila, dokler mista pribežala v Nadiško dolino. Materi božji so krvavele noge, da so se poznale rdeče stopinje. Jezušček ji je jokal v naročju. Še malo, majceno malo, pa bi se bila zgrudila in ne mogla več dalje.

Pod Landarjem¹ je v strmem bregu čepela ženica in pasla edino kozo.

»Kam tako tečeš?« je odgovorila Marijo. »Odpočij se in polóži otroka v senco, da bo spal, jaz pa mu bom z zeleno vejo odganjala muhe.«

»Ne smem se spočiti,« je potožila božja mati Marija. »Herodeževi hlapci so za menoj; bojim se, da me dohité, mi vzamejo otroka in ga grdo umorijo. Zaradi ljubelega Jezusa te prosim, skrij naju, ako moreš!«

»Bog pomagaj!« je vzkliknila ženica. »Če je tako, le brž za mano! Pa otroka mi daj, saj ga težko nosiš! Pazila bom nanj in ga mehko držala, nič se ne boj!«

Marija ji je dala sina. Ženica ga je vzela v naročje, pustila kozo, da se je sama pasla, pa je stekla po stezi proti sivi skalnati steni. Mati božja jo je le stežka dohajala, zdaj pa zdaj se je spotaknila in pala. In kamor je pala, povsod je zrasla trnova roža. Ženica je vso pot tolažila jokajočega Jezuščka:

»Tiho bodi, ubožec moj, to je božja stezica, nihče hudobnih zanjo ne ve, skrita bosta ko sladko jedro v lupini!«

Ustavila se je pred visoko steno. Sredi stene je zijala jama, Landarska jama, še dandanes se vidi. Zdelo se je, da nobena pot ne drži do nje, a ženica je poznala stezo, ki je vodila navzgor. V hladni jami je sedla na skalo, zibala dete v naročju in mu pela staro pesem o ubogi zemljici, o otrocih, ki se jočejo in ne morejo spat, ker so lačni:

Spite, otroci, zaprite oči,
spanje prinese vam božje dani!

¹ Landar je majhen kraj v Slovenski Benečiji, in sicer na pobočju doline, po kateri teče reka Nadiža.

Jezušček je zaspal in ženica mu je z zeleno vejico odganjala muhe. Medtem so Herodeževi hlapci pretaknili vso dolino, preiskali vsako kočo, vsak grm. Ko Marije in Jezuščka niso našli, so se čudili in odšli proti severu. Jezušček je bil rešen.

»Veliko sem ti dolžna,« je rekla Marija ženici; »kaj naj ti dam?«

»Kaj naj mi daš, ko si sama uboga?« je odgovorila ženica. »Bodi za božje plačilol!« Teda se je Marija ozrla po ubogi zemlji na pobočjih Mije in Matajurja, kjer otroci od glada ne morejo zaspati, in se je blago

M. H.

Beg v tujino

Vedno huje
v srcu kljuje
črv skrbi in bolečine,

ko vidim,
da odhajajo
otroci domovine.

Kaj jim mar je
zlató zarje,
ki blesti na našem nebu —?!

Za denar gre!
Srca žar le
tujemu velja gospodu!

Ko čas mine,
le drobtine
kruha prinesó iz tujine!

Daj jim vina,
domovina,
iz starih skrinj cekine!

IVAN PREGELJ:

LEGENDA O GOBAH

Kristus in Peter sta potovala po slovenski zemlji. V deželi pa je bilo tiste čase veliko bede. Tudi Kristus in Peter sta bila siromaka in sta prosila vbogajme. Poletnega dne sta šla po cesti, trudna sta bila, žejna in lačna. Tako sta prišla v vas. Kraj vasi je stala na desni premožna kmečka hiša, na levi bajtarska koč. Peter je rekel:

»Gospod, ti ljubiš ubožne ljudi, daj poprosi v bajti, jaz potkam pri gruntarju!«

»Bodi takol!« je odvrnil Kristus in se nasmešnil. Potrpel je s svojim sivim apostolom; saj mu je rad spregledoval človeške slabosti, ker je poznal njegovo dobro srce in živo vero.

Peter je poprosil pri kmetu. Pa so ga ošteli, da ga le sram ni beračiti. Peter je pokazal svoje sive lasé in dejal, da je od daleč.

»Imamo domačih beračev dovolj,« so mu

nasmehnila. Segla je v neдрje in dala ženici kostanj.

»To ti bodi za božje plačilol!« je rekla. »Vsadi, da zraste otrokom kruh in da ogrne zelen plašč gole obronke.«

Tako je dejala Marija in odšla z Jezuščkom čez Matajur na Tolminsko. Herodeževi hlapci so ju za zmeraj zgrešili.

Uboga ženica, ki je imela eno samo kozo, je vsadila kostanj, nosila v prgišču vodo iz Nadiže ter ga zalivala. Zraslo je košato drevo in obilno obrodilo. Otroci so pobirali njegove sadove, jih pekli v žerjavici in uživali. Tako je prišel kostanj v Slovensko Benečijo. Njegovi gozdiči še danes pokrivajo siromašne obronke. V Landarski jami pa stoji oltar, a v njem podoba čudodelne Matere božje.

rekli, »bomo mar redili siromake in rokoma vsega svetá?«

Sveti Peter je odšel žalosten in hud in je tarnal:

»Ubogi Gospod, kako neki so ga sprejeli šele v bajti! O, prav gotovo so ga celó pretepli in s silo na cesto vrgli.«

Toda glej! V tem trenutku je stopil Kristus iz bajte in mu rekel:

»Dobri ljudje so to! Mleka so mi dali piti, ki ga še niso posneli, in kos pogače so mi ulomili.«

Šla sta naprej po cesti; Kristus je v svoji duši molil za vse dobre in šibke, Peter pa je na tihem godrnjal in se hudoval nad prevzetniki in trdosrčneži. Največ pa je mislil na pogačo, ki mu jo je dal spraviti Gospod. Dolgo sta hodila, ko se je Kristus utrudil in sedel na mehki mah ob cesti kraj prijaznega borovega gozdiča. Sonce je

bilo pravkar zašlo in čudovito lepa je ležala zarja nad Triglavskim pogorjem; s polj je brnelo tisoč srebrnih glasov: murenčki so peli. Teda se bili še beli. Gospod je razmišljal o ljubezni Očetovi v nebesih in Njegovi vsemogočnosti. Pa ga je glas murenčkov motil, da se je vznejevoljil in rekel:

»Hudički mali, mar smo v Kani galilejski, da pojete?« To je bila bolj šala ko jeza. Toda od tistih dob so murenčki lepi, drobni črni hudički, ki pojó slavo Gospodu vsak večer...

Peter pa je bil lačen, a se je očitno sramoval jesti od bajtarske pogače, zakaj zatájil je bil prej pred Gospodom trdosrčnost gruntarskih ljudi. To pa zato, ker je ljubil Slovence in jih ni rad tožil Bogu. Zato je začel skrivaj lomiti od pogače. Ko pa je del prvi grizljaj v usta, se je Gospod razvnel v svojem premišljevanju in vprašal:

»Vidiš zarjo, Peter? Lepa je! Toda kaj je zarja, pomerjena z lepoto obličja Očetočega?«

Peter je hitro vzel grizljaj iz ust in ga položil poleg sebe v mah. Odgovoril je razmišljeno:

»Pogača, Učenik!«

Gospod se je od srca zasmejal. Petra je bilo sram, toda ko je videl Gospoda dobre volje, je tudi njega posilil smeh. Segel je po grizljaj v mah in ugriznil. In je vgriznil v prvo gobo, pljunil in jo vrgel stran.

Drugo jutro je prišla tam mimo uboga bajtarska mati, da bi nabirala suhljadi. In je videla vse temnorjavo prečudnih sadov, pa je opazila veverico, ki je vgriznila v sad. In bajtarska mati je razgrnila predpasnik, nabrala jedrih in krških gob in šla domov. Skuhala je in postavila na mizo. In sedem otrok je zajelo in sedem glasov zarajalo:

»Oh, mati, dobro je kot mesol!«

Šel pa je mimo bajte bogat gruntar in je videl, kako jedo, pa je pljunil prunde: »Fej, talkale bajtarska pogača!«

Tolažba. — Vajenci se pogovarjajo med seboj. »Vsak stan ima svoje težave,« pravi čevljarski vajenec tovarišu. »Kralje mazi-lijo, advokate šmirajo, nas pa mažejo...«

Zakonska ljubezen: Žena oponaša možu: »Vse je moje, da več: perilo, oprava, hiša! Le kaj si imel, preden si me vzel, to bi rada vedela?« — Mož: »Miri!«

ropskih kraljestvih, naš visoki sloves, ki vabi v naše vrste cvet viteštva iz vseh krščanskih dežel — vse to je posvečeno končnemu smotru, o katerem se pobožnim ustanoviteljem še sanjalo ni; prikrivamo ga tudi vsem šibkim dušam, ki stopajo v naš red zaradi njegovih starih načel in so nam v svojem praznovanju le slepa orodja. Toda nočem ti dalj odkrivati naših skrivnosti. Rog, ki se oglašá, naznanja stvari, ki morajo zahtevajo mojo prisotnost. Razmišljaj o mojih besedah. Na svidenje! Odpuščanja za nasilje, s katerim sem ti grozil, te ne prosim, zakaj bilo je potrebno, da si mi odkrila svoj značaj. Zlato spoznaš samo na preizkusnem kamnu. Kmalu se vrnem, da nadaljujemo ta pogovor.«

To reki je izginil v izbico in odhitel po stopnicah; Rebeka je ostala sama. Njena groza nad divjim častihlepjem smelega moža, v čigar oblast jo je pahnila nesreča, je bila skoraj strašnejša od misli na smrt, ki je šla pravkar mimo nje. Ko se je vrnila v stolp, je najprej zahvalila Boga svojih očetov za izkazano pomoč in se priporočila njegovi milosti, da bi tudi nadalje čuval njo in njenega očeta. In še neko ime se je vtihotapilo v to molitev: ime ranjenega kristjana, ki ga je dala usoda v roke krvoločnežev in očitnih sovražnikov. Res jo je grajala vest, da vpleta še takrat, ko govori v molitvi z Bogom v svojo pobožnost spomin moža, čigar usoda je nezdružljiva z njeno — spomin Nazarenca in protivnika njene vere; toda prošnja je že zletela v nebo in vsi omenjeni predsodki njenega ljudstva niso mogli pripraviti Rebeke, da bi jo preklicala.

PETINDVAJSETO POGAVJE

Ko je stopil templjar v grajsko dvorano, je našel de Bracyja že tam. »Ti hrupni pozivi so vam gotovo pokvarili snubitev,« je rekel de Bracy, »kakor so jo pokvarili meni. Toda vračate se kasneje in bolj neradi; po tem sodim, da je bil vaš sestanek prijetejši od mojega.«

»Teda je saška dedična nemilostno sprejela vašo ponudbo?« je vprašal templjar.

»Tako mi kosti Tomaža Becketa,« je odvrnil de Bracy, »lady Rowena je morala slišati, da mi je pogled na ženske solze neznošen.«

»Oho,« je rekel templjar, »poveljnik četnikov se meni za ženske solze! Plamenica ljubezni, ki jo zalije nekaj kapljic te mokrote, bi morala goreti še svetleje.«

»Hvala lepa za tvojih nekaj kapljic,« je odvrnil de Bracy; »a gospodična je toliko plakala, da bi lahko pogasila kres. Od dni svete Niobe, o kateri nam je pripovedoval prior Aymer, še ni bilo takega lomljenja rok in take poplave. Lepo Sasko je obse-del vodni bes.«

»V prsih Židinje se je naselila cela legija besov,« je rekel templjar; »zakaj eden, pa da je sam Apolion, ji ne bi mogel vdahnuti tako neukrotnega ponosa in odločnosti. — A kje je Front de Boeuf? Rog se oglašá čedalje bolj bučno.«

»Menda se pogaja z Židom,« je hladno odgovoril de Bracy; »najbrž tuli Izak tako glasno, da se rog ne sliši. Saj veš nemara po izkušnji, sir Brian, da je Žid, ki se razstaja s svojimi zakladi ob pogojih, kakršne zna predlagati Front de Boeuf, primoran kričati tako glasno, da prevpije deset rogov in še nekaj trobent povihu. A dajva, njegovi ljudje naj ga pokličejo.«

Kmalu potem se jima je pridružil Front de Boeuf, ki ga je trobljenje zmotilo v njegovi trinoški okrutnosti; zamudil se je le toliko, da je dal nekaj potrebnih navodil.

»Dajmo, da vidimo, kaj je vzrok tega prekletega hrupa,« je rekel Front de Boeuf. »Evo nam pisma; če se ne motim, je sestavljeno v saškem jeziku.«

Ogledoval ga je z vseh strani in ga obračal, kakor bi nes mislil, da s tem odkrije njegov pomen. Nato ga je predal de Bracyju.

»To utegnejo biti čarodejna pisma,« je rekel de Bracy, ki je bil obilno deležen

vseobče nevednosti tedanjega viteštva. »Naš kaplan me je skušal naučiti pisanja,« je dodal, »vse moje črke so bile podobne konicam sulic in rezilom mečev, tako da je stari britoglavac kmalu opustil svoj trud.«

»Dajte ga meni,« se je oglašil templjar. »Mi smo vsaj v tem enaki svečenikom, da imamo nekaj znanja, ki osvetljuje našo hlabrost.«

»Okoristimo se teda z vašo velečastno učenostjo,« je rekel de Bracy; »kaj pravi listič?«

»To vam je cela izzivnica,« je odvrnil templjar; »a tako mi naše Gospe betlehemske, če ni morda morčevska burka, je vsekakor najbolj neobičajna bojna napoved, ki je bila kdaj poslana preko vzdignega mostiča baronskega gradu.«

»Burka!« je vzkliknil Front de Boeuf. »Rad bi poznal tistega, ki se upa briti burke z menoj, kadar gre za take stvari! — Beri, sir Brian.«

In templjar je čital, kakor sledi:

»Jaz, Wamba Witlessovič, burkač plemenitega in svobodnega Cedrica Rotherwoodskega, ki ga zovejo Sasa — in jaz, Gurth Beowulfovič, svinjar —«

»Ali blazniš?« je Front de Boeuf segel bralcu v besedo.

»Tako je zapisano, sveti Luka mi je pričal,« je rekel templjar; nato je povzel: »— jaz, Gurth Beowulfovič, svinjar imenovanega Cedrica, ter najina zaveznika, ki sta se nama pridružila v tej pravdi, to je, dobri vitez, ki ga ta čas imenujejo Črnega lenuha, in vrli svobodnjak Robert Locksley s priimkom Cepišibo, naznanjamo vam, Reginald Front de Boeuf, in vsem vašim zaveznikom in sokrivcem: ker ste brez povoda ali bojne napovedi krivično in s premočjo zajeli najinega gospoda in vlastelina Cedrica, plemenitega in svobodnega gospodično lady Roweno Hargottstandstedsko, plemenitega in svobodnega Athelstana Coningsburškega, mimo tega nekaj njihovih svobodnih vazalov, nekaj podložnikov, njihovih dednih sužnjev in končno nekega

Žida, z imenom Izaka Yorškega, Židinjo, ki je njegova hči, ter nekaj mežgov in konj, katere plemenite osebe s svojimi vazali in podložniki, konji in mežgi ter prej omenjenim Židom in Židinjo so živele v popolnem miru z Njegovim Veličanstvom in potovale kot fevdni podaniki po kraljevski javni cesti — zato vas pozivamo in zahtevamo, da najdalj uro po prejemu tega sporočila predaste imenovane plemenite osebe, to je Cedrica Rotherwoodskega, Roweno Hargottstandstedsko, Athelstana Coningsburškega, njihove hlapce, vazale in spremeljevalce, konje in mežge ter omenjenega Žida in Židinjo z vsem blagom, ki je njihova last, mam ali tistemu, ki ga določimo, in to nedotaknjene in neškodovane na telesu in na imetju. Ako tega ne storite, vam naznanjamo, da vas smatramo za razbojnike in izdajalce in hočemo tvegati življenje zoper vas v bitki, oblegi in drugače storiti vse, kar le moremo, da vas ugonobimo in pokončamo. Zato naj vas čuva Bog. — Spisano po svetem možu, služabniku božjem naše Gospe in svetega Dunstana v copmanhurstski kapelici, in podpisano na večer pred svetim Witholdom pod velikim sodnim hrastom v harthillskem lovišču.«

Pod pisanjem je bila načrtana surova risba ogrebenjene petelinje glave s pripombo, ki je proglašala hieroglif za lastno-ročni znak Wambe Witlessoviča; pod tem uglednim znamenjem je stal križ s pripombo, da je znak Gurtha Beowulfoviča. Sledili sta besedi Črni lenuh, zapisani s trdo, smelo roko. Na koncu je bila dokaj točno narisana puščica, označena kot podpis svobodnjaka Locksleya.

Vitezi so ves čas pazno poslušali branje neobičajne listine; nato so se spogledali v nemi osuplosti, kakor da jim je povsem nejasno, kaj pomeni. De Bracy je prvi porušil molk s tem, da je udaril v nebrzdani smeh, kateremu se je pridružil tudi templjar, dasi nekoliko zmerneje. Front de Boeuf je vznejevoljila ta veselost ob nepravi uri. (Dalje prihodnjic)

Napredek konzumske zadruga v Celovcu

V letošnjem letu se je prodaja v konzumski zadrugi povišala za skoraj 25 mil. šil. in dosegla okrog 200 milijonov šilingov. Dosegla pa je tudi visok nivo pri modernizaciji in povečanju svojega podjetja.

1908. leta je pričelo nekaj idealistov s to zadrugo. Zelo spremenljivo se je razvijala. V prvem časovnem obdobju je znašala prodaja 21.804 kron. Med 1. julijem 1920 in 30. junijem 1921 pa se je prodaja zvišala na 61,5 mil. kron. Žal je krona zaradi inflacije zgubljala na vrednosti. Takrat je imela celovška konzumska zadruga 13 prodajnih prostorov, tri predsedne funkcionarje, štiri pisarniške nastavljence in 49 prodajalcev. Udov je bilo 7987.

Danes **Konsum** razpolaga s 60 prodajnimi prostori, od teh 30 samopostrežnih. Med temi sta tudi znamenita konzumska trga v Celovcu (Kanaltalersiedlung) in v St. Vidu ob Glini z nad 1000 m² velikim prodajnim prostorom. Trenutno je 400 uslužbencev. Leta 1969 je 21.202 udov dobilo vrnjeno 2,9 milijona šilingov.

Tudi vnaprej se hoče vodstvo konzumske zadruga truditi za še večji gospodarski in vsestranski napredek.

Z marljivim sodelovanjem vodstva in udov, se bo posrečilo, da bo razvoj zadruga vedno za korak pred drugimi, ter se bo moglo vsem najbolje ugoditi: najboljše blago po najugodnejših cenah in

velika izbira ter zboljšanje posameznih prodajnih strokov.

ZIMA PRIDE!

Peči na olje
Vrata za garaže
pri RUTARJU v Dobrli vesi

Podjurski trgovski center
Bratje RUTAR & Co.

VES GRADBENI MATERIAL, kot npr. čistilne vodne naprave, betonske izdelke, ureditev ponikovalnih jam in LECA-izdelke — tudi na obroke — ugodno dobavi

FERLACHER BETONWERK

J. PAGITZ, Ferlach-Borovlje

Telefon 04227 / 375

(Dostavljamo tudi ob sobotah!)

Slovenska družina v gornji Avstriji, kupi gostilno na slovenskem Koroškem, ali vzame v najem, tudi s preužitkom. PONUDBE s ceno poslati na naslov: Franciska F. Cesnik, 5142 Eggelsberg 28, Oberösterreich.

SADNA DREVESCA ODDAJA
POCENI, ČESPLJE CELO ZA
POLOVIČNO CENO, DREVESNICA

MARKO POLZER,

pd. LAZAR PRI ŠT. VIDU.

29-letni Slovenec želi resnega poznanstva z dekletom v starosti do 30 let zaradi ženitve. — Dopise pošljite na naslov: Franc Varl, pošto ležeče Radovljica, Slovenija, Jugoslavija.

Knjige o Koroški

KARNTEN AUF VIELEN WEGEN

(Koroška na mnogih poteh) — Herbert Strutz
322 str. z 58 slikami, vezano v platno 125.— šil.

UNTERWEGS IN KARNTEN

(Na poti po Koroškem) — Herbert Strutz
324 str. z 58 slikami, vezano v platno 125.— šil.

VERBORGENES KARNTEN

(Skrita Koroška) Herbert Strutz
322 strani z 56 slikami, platno 125.— šil.

S temi tremi knjigami poda Herbert Strutz obširno sliko o lepih in še nepoznatih krajih Koroške, ki jih umetno in kulturno ter zgodovinsko osvetli. Značilni sta lepa ponazoritev in jezik.

KARNTEN

(Koroška) v slikah. — Ddr. Rudolf R o B m a n i t h.
136 krasnih slik s Koroške, h katerim je pripisal uvod prof. Herbert Strutz. 7. naklada, 144 strani, format 19,5 × 25,5 cm, štirijezično sestavljeno besedilo, platno z barvastim ovitkom 147.— šil.

SAKRALE KUNST IN KARNTEN

(Sakralna umetnost na Koroškem) — Anton Fritz — Max Ebernigg
Pregled krščanske umetnosti v 17. stol. na Koroškem. 220 strani, 11 barvastih prilog in 66 enobarvnih slik. Platno 216.— šil.

DER DOM ZU GURK

(Krška stolnica) — Siegfried Hartwagner
Ta reprezentativna knjiga ni samo znanstvena, ampak tudi zelo zanimivo pisana.
Druga, nova predelana naklada, 186 slik, platno 204.— šil.

PATRIOTEN — Friedrich Perkonig

Knjiga opisuje hude boje in težko človeško usodo pred in po plebiscitu. Istočasno pa je spričevalo evropskega mišljenja.

Prva naklada 780 strani, platno 140.— šil. (samo nekaj eksemplarjev). — Druga naklada z predgovorom prof. Ericha Nußbaumerja, 836 strani, platno 180.— šilingov, Skivertext-ovitek 226.— šilingov.

Knjige, ki naj ne manjkajo v koroški hiši

Knjigarna Carinthia Völkermarkter Ring 25

Podružnice: Celovec, Wiesbadener Straße 5, Baumbachplatz 1 • Kötschach i. Gailtal • St. Veit/Glan • Wolfsberg
VERLAG • BUCH- UND OFFSETDRUCKEREI • GROSSBUCHBINDEREI • KLISCHEEANSTALT

TIROLIA peči na olje 90 m³
samo šil. 1750.—

AEG-avtomatični pralni stroj 4 kg
že za šil. 4.600.—

Tako ugodno dobite samo v trgovini

**KATARINA
in ADOLF KRIVOGRAD**

9143 St. Michael / Bleiburg
Šmihel nad Pliberkom
Tel. 04235-34 1 97

Vsakovrstne električne stroje dobite
na 24 mesečne obroke brez obrestil

OBIŠČITE GRAŠKI VELESEJEM

Že takoj v prvih dneh se je število obiskovalcev povečalo za skoraj 20 % v primeri z lanskim jesenskim velesejem. Je nadvse zanimiv in nudi s svojo pestrostjo vsakemu obiskovalcu, kar si poželi. Zato ogled Graškega velesejma, ki je odprt še do nedelje, 11. oktobra, toplo priporočamo. Zaradi pomanjkanja prostora, bomo obširnejše poročilo objavili v prihodnji številki.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 11. 10.: 7.00 Duhovni nagovor — 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 12. 10.: 13.45 Informacije — Glasbena lojtrca od nas do vas... — Za vašo knjižno polico. — TOREK, 13. 10.: 13.45 Informacije — Za krmilom — športni mozaik. — SREDA, 14. 10.: 13.45 Informacije — Pri mojstrih govorjene in pete besede — 5. (Dr. M. Matičetov). — ČETRTEK, 15. 10.: 13.45 Informacije — Našim mladim poslušalcem — Pokoncilski pogovor. — PETEK, 16. 10.: 13.45 Informacije — Razgled po svetu. — SOBOTA, 17. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — Od srca do srca — Rubrika za jugoslovanske delavce v Avstriji. — 14.00 Vremenoslovje nekoč in danes.